

Az államhatóság vezetése alatt folyó évi
novemb. 23-án kezdődnek a legújabb nagy

pénznyeremény SORSJÁTÉK huzásai

1 millió 967.900 forint
összes értékben.

14.800 nyemény közt következő
főnyemények találhatók, u. m.:
200.000, 100.000, 50.000, 30.000,
25.000, 20.000, 15.000, 10.000, 5.000,
4.000, 3.000, 2.000, 1.175-szer 1000,
111-szer 300 stb. forint.

A legközelebbi 5 húzásban csupán csak
nyemények húznak ki.

Ezen jutalmidíjak sorsbuzása igen ajánl-
ható, az a legnagyobb előnyökkel kínálko-
zik, s az állam által eléggé biztosítva van.

Bővebb felvilágosítást a hivatalos sors-
húzási tervezetek — melyek ingyért küldet-
nek meg — nyújtanak.

eredeti sorsjegy ára 6 ft. — kr.
1/2 " " " 3 " " "
1/4 " " " 1 " " 50 "

Alulírott nagykereskedőház által legújabb
időben tetemes nyeremények fizetettek ki,
mindfogva a játékdíjakat és sorsbuzások-
ban szíves részvételre ezennel tisztelettel
felhívom. A megrendelések, a pénzössze-
ggel együtt, közvetlen az ezen eredeti
sorsjegyek (nem igérvények) eladásával meg-
bizott bank- és váltó-üzlethez intézendők.

L. Steindecker — Schlesinger
m. Frankfurtban.

A megrendelések gyorsan és pontosan
teljesítenek. A pénznyemények gyorsan
s bérmentesítve jutnak a nyertek kezébe.
Hivatalos tervek és sorsbuzási listák
ingyért, bármennyi tudakozásra, egész kés-
széggel válasz adatik.

Más egyéb eredeti állam-sorsjegyek szin-
tén a fentebbi bankháznál rendelhetők
meg. 823 (4-5)

Részvényalírási fölhívás.

A magas kormány előengedélyével ellátott 3000 darab 1000 forintos
részvény által képviselt

három millió osztr. ért. forint Pesti biztosító-intézet

cég alatti magyar általános biztosító-társaság az alakuláshoz megkívántató részvények
elkelté után folyó évi október 17. és 18-án megalakult.

A választmány a még kibocsátandó 1174 részvényre aláírást nyit, mire a
t. cz. közönséget tisztelettel felhívja.

Ha az aláírások a fennebbi részvénytörzset meghaladják, a választmány lezárulást
eszközl.

Az aláírások minden egyes részvény után lefizetendő 5 ft.
A további befizetések következő rendben teljesítendő:

1864. november 20-tól 1864. november 30-ig	50 „
1865. január 1-től 1865. január 15-ig	50 „
1865. március 1-től 1865. március 15-ig	50 „
1865. május 1-től 1865. május 15-ig	50 „
1865. július 1-től 1865. július 15-ig	50 „
1865. szeptember 1-től 1865. szeptember 15-ig	50 „

Összesen 305 ft. o. é.

A háromszáz forintot felül fizetett 5 ftól az alapszabályok 7-ik §-a értelmé-
szerint a társaság alakítás költségei fedeztetnek.

A részvényenként 700 ft. a. e. maradványról köteles minden részvényes annak
idejében a részvény átvétele előtt jogérvényes és kellő biztosítékkal ellátott kötelezvényt
kiállítani, és ezt a választmánynak átadni.

Az aláírás 1. sz. 1. emelet), hol az alapszabályok is megtekinthetők, vagy átve-
hetők délutáni 9 óráig délutáni 1 óráig állandóan nyitva.

A fentebbi napokban beérkező, részvényenként 5 forinttal ellátott bérmen-
tesített levelek általi megkeresések aláírás gyűjtését szolgálhatnak.

Azon t. cz. aláírók, kik kívánt mennyiségű részvényt nem kapnának, a letett
többletet visszanyerik. — Pest, 1864-iki októberben. 855 (2-3)

Gozsdu Manó, társasági alelnök.

Abely Adolf, Szeghő József, Hoffmann Frigyes, Weisz
Bernát Ferencz, Weisz A. M. igazgatók.

Schwarzenfeld Sándor Ernő, vezénylő igazgató.

Hirdetmény.

Alulírott bátorodik a boni gazdaság-
segnek kegyes figyelmébe ajánlani váci-ut
51-ik szám alatt felállított

GÉPGYÁRAT,

számos évig tartó külföldi utazásaiban
szerzett tapasztalati ismereténél fogva
vállalkozhatik a gépészet körébe tartozó
minden művek szerkesztésére, de kivált a
gőz- és műmalmok egyszerűsítésére és
építésére. Elvált mindenféle gépek és
tárgyak a lehető legteljesebb kijavítását,
a miert is pártfogásért esedezvén, teljes
tisztetéssel marad. 836 (4-6)

Havas Sándor.
gépész, váci-ut 51-ik szám alatt

GROSZMANN,

tudor,
szem- és fül-orvos.

tizenöte év orvosi gyakorlatának,
tapasztalatai és a legkiválóbb európai
tanítók utasításai szerint gyógyít. Ron-
delési órái a József-téri 11-ik számú
Groszmann-házban, minden hétköznapon
délutáni 11 óráig 12-ig, és délutáni
2 óráig 4-ig. — Szegények számára
ingylen minden vasárnap a délutáni
órákban. 849 (2-6)

1864. december 1-jén

harmadik húzása a legújabb és, kir. ausztriai
1864-ik évi

állam-kölcsönnek.

E kölcsön-sorsjegyek eladása, minden
államban törvényesen meg van engedve.

A kölcsön főnyereményei: 20-szor
250.000, 10-szer: 220.000, 60-szor
200.000, 81-szer 150.000, 20-szor 50.000,
20-szor 25.000, 121-szer 20.000, 90-szer
15.000, 171-szer 10.000, 362-szer 5.000,
432-szer 2.000, 738-szer 1.000, 1350-szer
500, 5040-szer 400 forint, továbbá
kisebbszer nyeményekben: 200, 195, 190,
185, 180, 175, 170, 165, 160, 155, 150,
145, 140 forint.

A kötelezvények mindegyikének feltét-
lenül legalább is 135 forintot kell nyernie.
5 húzás történik, u. m.: december 1-jén,
március 1-jén, április 15-én, június 1-én és
szeptember 1-én.

A fentebbi húzásokra érvényes eredeti
sorsjegyek a legelőbbi szerkesztésűek meg.

Egy sorsjegy ára a legközelebbi hú-
zásra 3 ft. — Hat sorsjegy ára összesen
csak 15 forint.

Játéktervek és sorsbuzási listák ingy-
ért szolgálnak ki. A legközelebbi
mértv. megrendelések a pénzösszeg bekü-
ldése mellett, gyorsan és pontosan teljesít-
tetnek. Ebből bérmentes levelek közvetlen
alulírott intézendők.

Megjegyzendő, hogy csak certifi-
kátok két számmal, szerkesztés és nyemény-
számok küldetnek. 846 (2-8)

Schrumpf Jean
nagykereskedő-háza m. Frankfurtban.

POPP fogorvos urak.

Önök
Anatherin-szájgyógyvizét
megvizsgáltam, s ajánlatra méltónak
találtam. — Bécs, 1857.

Oppolzer tanár,
a bécsi cs. k. orvosi kar tanára,
490 11-12 k. szász udv. tan. stb.

Betelelésre,

a még mindig oly igen kedvelt pesti hen-
germalmi lisztjét, melyből folytonosan ele-
gendő készlet áll rendelkezésre, bátorodik
alulírott a t. cz. közönség szíves figyelmébe
ajánlani. A lisztfelek minden megkívántató
mennyiségben szolgálnak ki. A liszt,
a házhoz, vaspályához, vagy hajóra ingyért
szállítatik.

Kronberger J.
Eladási helyiség Pesten, ország-ut
3-dik szám alatt, a „vad ember” álla-
nében. 844 (3-5)

Előzetési feltételek 1864-ik évre:
a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. Fél évre 5 ft.
Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai
Ujdonságok: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokaként illetőleg, 1863. novem-
ber 1-től kezdve: Egy, négyezer hasábját petít sor ár, vagy annak helye, egyezri írtatandó 10 kr.;
háromsor- vagy többszöri írtatásnál csak 7 kr-ba számítatik. — Külföldre nézve kiadó-hivatalunk szá-
mára hirdemények elfogad, Hamburg és Altonában: Hansenstein és Vogler. — M. Frankfurt-
ban: Otto Mollien és Jaeger könyvtárosoké; Bécsben: Oppelk Alajos, — és Pesten: a Ker-
tesz-gazdasági Igazgatóság is. József-tér, 14. sz. a Bélyeg-díj, külön minden írtatás után 30 ujkr.

Lamarmora Alfonz.

Mióta a szeptember 15-iki egyezmény,
— melynek tartalmát politikai lapokból
ismeri az olvasó, — Viktor Emánuel és III.
Napoleon kö-
zött létrejött:
Olaszország is-
mét előtérbe lé-
pett az esemé-
nyek szinpa-
dán.

Ez egyez-
mény nagy je-
lentőségét fej-
tegetni túl lép-
né lapunk ha-
tárait; annyi
azonban bizo-
nyos, hogy ez
egyezmény ál-
tal a szebb re-
mények ajtaja
tárult föl az
egy testté vál-
ni ohajtó Itália
előtt. Teljesül-
nek-e e remé-
nyek, avagy
nem? a jöven-
dő ad reá fele-
letet. De bár-
mi történjék is,
illő megismer-
kednünk Olasz-
ország azon
férfiaival, a kik
jelenleg szövik
az események
fonalát, s a kik-
nek sorában
Lamarmora tá-
bornok, — ki-
ről testvérla-
punk már any-
nyiszor meg-
emlékezett, s
kit most arcz-
képben is be-
mutatunk, —
egyik első ran-
go helyet fog-
lalja el.

Jelenleg,
mint említők, a
politikai világ-

ban minden szem ujra Olaszország felé van
irányozva, s a viszonyok úgy hozták maguk-
kal, hogy Viktor Emánuelnek az eddiginél

erélyesebb kezekre kellett bízni a kormányt,
azért új miniszteriumot nevezett ki, mely-
nek elnöke most Lamarmora, — a ki 1804.

nov. 17-én szü-
letett, s a legre-
gibb piemonti
nemes családok
egyikének sar-
jadéka. Atyja
igen nagy szá-
mu családdal
volt megáld-
va, s tizenhat
gyermek kö-
zül csak egy
volt a mostani
olasz minisz-
terelnöknek fia-
talabb.

Még alig 12
éves korában
katonai iskolá-
ba adták szü-
lői, s itt nyerte
kiképzését az
ifjú, ki már
fejlődése első
korszakában a
katonai pálya
iránt nagy elő-
szeretettel vi-
seltetett. Iskolái
bevégeztével,
mint tüzértiszt
nyert alkál-
mazást, s már
ekkor az olasz
hadserégbe be-
hozandó refor-
mok keresztül-
vitelén munkál-
kodott; e célra
1831-től több
izben használt
hosszabb sza-
badtságot a kül-
föld katonai
intézményei-
nek tanulmá-
nyozására véget.
Nagyra tö-
rő elmék, főké-
p ha őket az ügy
szereteten ki-

LAMARMORA ALFONZ.

MOLL SEIDLITZ PORR

MOLL A.

védjegye

Központi szállítási rakhely a „golyáshoz” címzett gyógyszerár Bécshen.

OVÁS. Azt tapasztalván, miszerint a Seidlitz-porok oly használati utasítványokkal adtak el, melyek saját utasít-
ványaimmal szöveg azonosok és saját nevem aláírásával vannak hamisítva, s így kálalakra nézve gyártmányaimmal könnyen
összetéveszthetők, — mindfogva azon észrevétellel óvok mindenkit ezen hamisítványok megvételétől: hogy az általam készített
Seidlitzporok minden egyes skatulai, valamint az adagok papírjaival hivatalosan letetemenyezett védmarkkal vannak ellátva.

Ára egy bepecsételt eredeti katulyának 1 ft. 25 kr. — Használati utasítás minden nyelven.

E porok rendkívül s a legkülönbözőbb esetekben bizonyított gyógyhatásuk által minden eddig ismert házi-szerek között
tagadhatatlannal az első helyet foglalják el; — mint azt sok ezer, a nagy osztrái birodalom minden részéből került s kezük-
lövő haláirak a legreálisabban tanúsítják, hogy e porok rögzített szorulatoknál, emésztetlenségnek és gyomorhólyag-
továbbá görcsök, vese- és ideges bajokban, szívdobogással, idegesség okozta fájással, vér-tódlással, csúszos fogfájda-
lommal, végül hysteriára, bukásra és huzamos hanyasra hajlammal stb., a legjobb sikerrel alkalmazhatók, s a legártalmas
gyógyhatást eredményezték. — Az ez értelemben igenis kiterjedt levelezés számos bizonyítványt tartalmaz oly betegnek részéről
kik, miután mások minden, gyakran allopathikus és hydropathikus gyógymód eredménytelenül kimerítették, és egyszerű házi szer-
keztetéseket, és ebben rongált egészségüknek helyreállítására oly soká eredménytelenül keresett gyógyszer megtelek: — Ez elismerő-
iratok szerzői között a társadalomnak csaknem minden osztályai, u. m. munkások, tanítók, kereskedők, iparosok, művészek, mezeti
gazdák, tanárok és hivatalnokok, sőt gyógyszerészek és orvosok, valamint mindkét nembeli oly egyének is képviseltek, kiknek
esetéről még a leghírhedtebb gyógyforrások sem okoztak legkisebb könnyebbülést, és kiknek egészségek csupán csak a Seidlitz-
poroknak rendes használata által állított helyre.

A főraktár létezik: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész urnál, király-utca 7-ik szám alatt

PESTEN { **STEINBACH JÓZSEF** ur kereskedésében, gránátos-utczában.

Ezen országok alatt szintén megrendelhetők:

a norvégiai Bergen városból való valódi Dorsch-májhalzsírolaj is.

Ára egy nagyobb üvegnek 1 ft. 80 kr., egy kisebbnek 1 ft. a. é.

Az üvegek el vannak látva védmarkokkal és kimerítő használati utasítással. — Ez az egyetlen faj, mely minden töltés
előtt végtelenül megvizsgáltatik és csipkékkel elzárt üvegekben küldetik el. — Ezen legtisztább és leghatályos májhalzsír-faj,
Dorsch-naknak legmondosabb egybegyűjtése és kiválogatása által van megnyerve, és egyáltalán semmi vegytani kezelés alá nem
vonatott, hanem a bepecsételt üvegekben lévő folyadék egészen épen és azon állapotban van, miként az közvetlenül a
természet által nyújtott. — E valódi Dorsch-májhalzsír-olaj Európának minden orvosi tekintélye által mint legjelesebb gyógyszer
a mell- és tüdő-bajokban, serophulus és rachitis, közhvény és csúsz, idült bőrkáros, szemgyulladás, ideg- és több más
bajokban alkalmazatik.

MOLL A., gyógyszerész Bécsben, „zum Storch”, Tuchlauben.

A szent-gothárdi ütközet és a sasvári béke.

(Történeti rajz 1664-ből.)

(Folytatás.)

vül némi hűség is vezérli, nem szívesen török, ha őket élebb látás emberek tulajdonjává. Így történt, hogy Lamarmora, az akkori piemonti király, Károly Albert tetszését sem nyerte meg teljes mértékben, mert Lamarmora a király terveit nem ritkán jobb tanácsosai döntötte meg.

Az 1848-iki harcban, mint ezredes, kényszerít elő utját magasabb méltóságokhoz, nem annyira azon fényes sikert hadművelet által, melyet Pastrengo mellett véghezvitt, mint inkább azon erély, kitartás és vitézség által, melylyel Károly Albertet Milanóban a zajongó néptömeg ellen oltalmazta. A következő évben még egy fontos szolgálatot tett, a novari ütközet után Reta erődnél a lombardi legiótól elfoglalása által, hol az oly czélból foglalt állást, hogy a fölzendült Genuával szövetszék. Ez időtől kezdve egészen a krimiai hadjáratig hadügyminiszter lett. A krimiai háborúban ő volt az oroszokkal szemben állott piemonti hadsereg vezére. Innen visszatérve ismét átvette a hadügyminiszteri tárczát, míg 1859-ben, a villafrankai béke után, rövid időre miniszterelnök lett.

Az utóbbi időkben mint Nápoly főpáncsnoka működött, míg napjainkban mint miniszterelnök oly fontos állomást foglal el, melyre most népek és kormányok szemei függesztve vannak.

Jellemzőre fölemlítjük még, hogy jellemének egyenessége, szilárdsága és erélye oly nagy, hogy hazájában egészen példabeszéddé vált; a honfitársaktól pedig ennyire becsülve lenni oly erény, mely az idegen népek tiszteletét is megérdemli.

A három katona.

Messze földön, idegen országban,
Harzából török gyalognak hárman;
Csónakát, békát, a csaták ékeje
Barázdáját homlokukra véste.

Hegyes kövek vérzik az egy lábat;
Ágak üres mente-ujt lóbalnak;
Sivító szél, a mint rohan szembe,
Havas esőt csapkod a fél-zembe.

Kő, eső, ág nem tartja a harmat,
Kit testvéri, kit kedvese várnak,
Harmadikat özvegy édes anyja,
S tudják, otthon ölelés fogadja.

Nagy időre kis faluhoz érnek,
Ott várják a sántát jó testvérek.
— Jó az Isten, a legközelebbi út
Kímélésképp a leggyengébbnek jut.

S bár a mosolyt könyvek keserítik,
De a béna csak remél, csak bizik,
Megsegítik majd a jó testvérek:
S nincsen vége az ölekezésnek.

S folytatják az utat, de csak ketten;
A fél szembe forró könnyű szökken;
Itt a város, — vajjon ő megvárta?
S így, a mint jön, vár-e csók reája?

De az ajtón még kopogni sem kell:
Szép lány fut ki égő szerelemmel
Ugy megijed, nem attól a mit lát,
Hanem, hogy elárulta szűz titkát...

Most egyedül indul a kezetlen,
Ver szíve, mint véres ütközetben:
Két pajtása, akármily nyomorult,
Tárt karóba, de ölelve borult!

S ő nem bírta megölelni anyját,
S bár öröm-köny, szeretet fogadnak —
De szegénynek örök terhül lenni?
S a falatot szájjából kivenni?...

— Kis kunyhóban, holdsugáros éjben,
Özvegy asszony imádkozik térdén;
Csónka harcos áll az ablak előtt —
S visszaindul némán a merre jött...

Sáska Béla.

Másnap korán reggel, hangos trombita szó jelenté az egyesülteknek, miszerint az ellenség elhagyta Körmend, utána vonul mindenütt a homloksegregnek. Montecuculi is, mivel nem tudható mi legyen ezéja az ellenségnek, Sporek könnyű és Görtz nehéz lovasait, a hid és élelmiszerek megvédése tekintetéből, előre elküldte Csákányba, hová nem sokára ezután Schneidau ezrede is megérkezett. De az ellenség a csákányi átjárásnál meg sem állt, hanem a csákányi őrizet szemeláttára folytatta útját Goricsfalvái, hol július 30-án megállt és megpihent. A császári egyesült seregek, a bal parton, ugyanazon irányban haladva kísérték egymást. Július 31-én az ellenség felkerekedett, és nagyszerű ágyuzás kíséretében, a sz.-gothárdi magaslatokon távozt, nem mehetve át azonnal a Rábán, mert az eső csak úgy szakadt lefele, mely miatt az ut, minden irányban nagyon megromlott és megsárosodott. Kiuperli, Kaplan basa felé fordulva, mosolyogva így szólt: Sajnálom, hogy az eső meglágyította a földet; mert különben holnap így fogták volna, ellenfeleink vérükkel azt megáztatni; mire Kaplan basa, magát meghajtva „igen-t” mondott.

A császári egyesült sereg is, az ellenkező parton ugyane napon megérkezett, és Sz.-Gothárdnál erős állásba tette magát. Szintén e napon szökött meg az ellenség táborából, magának a nagyvezérnek erdélyi születésű főpáncsnokja, kinek nem volt egyéb kötelessége, mint örökösén kávét főzni, és egy olasz kapitány, ki még Veszprémenél fogatott el, azóta folyvást török szolgálatban volt. Ezek azt adák tudtára, az egyesülteknek, miszerint az ellenség elhárította magát, a Rábán átkelve, Magyarországot elpusztítani, és aztán Érsekújváron keresztülmenve Bécsset megrohanni, és vidékeivel együtt halomra dönteni. És ezen áramutat, elég tájékozásul szolgált a császári tábornokoknak.

Ily körülmények közt virradt fel az élet, vagy halál napja, augusztus hónap 1-én reggelén, a Rába két partján, a szent-gothárdi kolostor regényes hegyei, völgyei, és halmai alatt.

A mi Szent-Gothárd helyiségét illeti: mellette az időben nagyszerű költséges hid volt, és derék malom zugott, és ezek a francziák, nevezetesen pedig a piemonti gyalogság, és egy erős lovas osztály által őriztetek. A tábor háta mögött, egy nagy hegyet szép erdő koszoruzott fel, melynek egy szegletén épült a sz.-gothárdi szép zárda, mely mögött a hegy magaslatain, az egyesültek seregének egy harmadrésze foglalt állást. Három kis udvar vala itt, melyekben gr. Hohenlohe, ki éppen e napon iszonyu hátfájásban szenvedett, valamint a bádeni határgróf is, a jeles Vilmos Lipót, ki az egész táborozás alatt kocsin volt kénytelen járni — szállásoltak tábornokaikkal, honnét az ellenség egész táborát, a másnap történendő csatahelyet tisztán ki lehetett látni.

Az ellenség augusztus 1-ére virradólag, a folyam nagy kanyarodásánál, mely egész szigetét képe, hol a bádeni határgróf ka-

tonai foglaltak helyet, egész halmaz sánczokarakat vitetett egy magas hegyre, és 14 nagy ágyút szegyeztek ki.

Reggel tehát 6 óra körül, a törökök sorakozva, nagy oszlopokban nyomultak a folyam említett kanyarodásához, hol a víz nem volt szélesebb 10 lépésnél, minélfogva

a víz kigyóalakban futása és csekélysége, felette nagy előnyül szolgált a törököknek az átkelhetésre. De hasznát is az ellenség a kedvező alkalmat, mert lobogó zászlókkal folyvást előbb-utóbb nyomult, s legjobb gyalogsága és lovasságával az ott álló őrcsapatokat, Hohenlohe katonáit, iszonyu düh és lármával megrohanta. — Hohenlohe, betegágyában, serege veszélyes helyzetéről értesülvén, azonnal segítségül hívta a bádeni határgróft, ki is hadtestét gr. Waldeck vezérlete alatt, azonnal oda rendelt, sőt maga is, sietve ment a helyszínére. Montecuculi pedig Schmidt lovasságát Nassau és Kielmanseck gyalogságával, erősítéssel csatolá hozzájuk, Bucher tábornokszernagy Franck ezredének támogatása mellett, mit Pleitner ezredes vezetett. És midőn ezek így egyesülve csatarendben állottak volna, a dühös ellenség előtt, ez a fülös oldalról erős tüzeléssel gyámoltattva, annyira zavarba hozá a tapasztalatlan, a folytonos vonulásban elfáradt birodalmi csapatokat, hogy adott szavuk ellenére is, helyüket meg nem tartva, szerteszét futottak. Mit az ellenség használni akarván, utánuk eredt, és nagy veszteséggel halomra döntötte.

Ezen szerencsétlenséget Hohenlohe számlásáról látva, azonnal lóra ült, és betegsége dacára is oda nyargalt. A futó gyalogságot megállítva és összeszedve, a lovassággal pedig egy csejt vetve, előre állt seregének, a felbomlott rendet helyre akarván igazítani. Fájdalom, azonban, hogy már ekkor — miután sem Schmidt lovassága, sem Nassau gyalogsága, nem tartva meg helyüket, hanem rendetlen futásban kerestek menedéket — gr. Fugger tábornokszernagy, Nassau, Pleitner ezredesek, csaknem minden tisztjeikkel levágtak. — A bajorok és vestfáliai szintén így jártak, a szászok törzstiszteikkel, csaknem mind a csataterén maradtak.

Ezzel egy szomorú látvány, és borzasztó színhely merült fel, délelőtti 10 óra körül, melynek viharos zugásában Franck ezredéből Zobel ezredes, Nicola bajor ezredes, Post westfáliai ezredes, Alsó-Saxoniából Schacken őrnagy, Holstein herceg, öleikben, vállakon hurcolva vitték haldokló barátaikat, a csatateréről, hol az ellenfelek egymást kergetve, újabb rombolás, és pusztítás véres nyomain, keltek viszont dühösebb csatára.

A szétvert birodalmi egyesült hadak megállítatva az egyre növekedő ellenséggel ismét szemben voltak, el akarván a törökök újabb átjárási vonalát metszeni, mire ezek gróf. Waldeck lovas osztályára, és a Rolli őrnagy vezénylete alatti lüneburgi gyalogságra csapva, visszanyomták érzékeny veszteséggel, melynek számos altiszt és közlegény esett áldozatul, — még pedig az ez-k segítségére siető Plessi markgróf és a Maintz kerületi lovas csapatokból.

E pillanatban érkeztek a már ismét borzasztóbb mérszárlásra átalakulni készülő küzdőterre Zrinyi és Colligni hős csapataikkal, kik a vitézségben egymással versenyezve, oly közel ütöttek az ellenségre, hogy csakhamar kandra került a dolog, mely a hova vágott, mindenütt vért ontva pusztított. Az ellenség, most ez egyszer, a csata kezdetétől fogva, nem állhatván ki a kéztusát, és a hős karok súlyos vágását, diadalmasan visszaverve, rakás hullákon keresztül hanyarhomlok futott vissza. Természetes, hogy ezen diadalmas visszaverése az ellenségnek igen becses áron vásároltatott meg, mert a francia önkéntesek közül gróf Fülleroy, egy nyíllal jobb karján, Zrinyi puskagolyóval bal vállán, gróf Rochefort, mind a két bokáján, gróf Gannach hasonlóképen, mindkét cizmájában megsebesített. Ez alatt a

tourennei ezred, utána nem sokára Laffert ezrede — mindkettő gyalogság, — a császári és birodalmi részből pedig, mint frissebb erők, Sparr és Tasso gyalogjai, Schmidt és Scheidau lovasai, megérkezve, elfoglalták a futóárkok és tövisbokrok közti helyeket, melyek közt, az ellenség visszalökése vivatott.

De ezen, magától Montecuculitól rendezett felállítás tarthatatlanná lön; mert az ellenség, a magaslatokon felállított ütegeiből rájuk oly gyilkosan tüzelte, hogy az isteni gondviselésnek lehet tulajdonítani, hogy az egész fővezéri kar, magával Montecuculival, és a hadsereg egy részével együtt, végkép meg nem semmisített. Montecuculi, a bádeni markgróf és Hohenlohe előtt közel pattantak szét az ágyú golyók, lábaik alatt megrázkodtatva a földet. Mindhármán szokatlan lankadságot kapva, lovaikat vesztették.

És midőn már minden veszve látszott lenni, kellő időben Zrinyi és Colligni, a romboló ágyudörgések morajában, mint szabadító angyalok érkeztek meg, kiket csak hamar követett lüneburgi ezredes Rauchhaupt, két lovas osztállyal, és a német egyesültek összes gyalogsága. A francia és magyar lovasság, mely szorongatott helyzetben is vitézül tartá magát, vezéreik jeladására megmozdult, kivont fegyverrel, mely ragyogott a napfényben, és a többi csapatokat is, lelkesült felkiáltásával magával ragadva, az ellenséget megrohanta, és tul a folyón visszaverte. Épen 1 óra volt délután.

Ekkor azonban egy alapl nélküli hirszer nyalt sebesen keresztül a táborban csupa képzelődésből, mint ez táborozás alkalmával rendszeren megszokott történni. Az a hír terjedt ugyanis el, hogy az ellenség a lovas és gyalogság szeme láttára, egész erővel áttört újra a vízen, hogy a hadsereget becsarjassa egy csapással megsemmisítesse. Ez a hír természetesen lehangolá a sereget; annyira inkább pedig, mivel az érlelmi szelek, és a hadkészlet, meglehetősen fogyatottak, és úgy látszott, hogy mind a készség és akarat, mind ez imént kivított szerencsés fegyvertényre, mind végre a további hadműködésre nézve kellemetlen hatással nehezült.

Hohenlohe, és a bádeni markgróf, kiknek fülét szintén érinté a képzelő hír, különösen az első, kinek lovas és gyalog osztályai jól felkészülve erős állásban tarták az őrséget, csak egy pillanatig sem engedé magát zavarba jönni, mert ugymond: ha az a hír való volna, ugy az ő katonái közül egyik vagy másik tudósítaná, vagy pedig jelző lövések által hirt adnának, mindazonáltal óvatosság tekintetéből, az őrség erősítését a sváb és lüneburgi lovas osztályokat oda rendelteté.

A vaklármából egyébiránt, annyi igaz volt, hogy az ellenség erősen tüzelte, és azokra, kik vitézül visszazsúrták, és beszúja golyóinak a francziák részéről *marquis de Vaillé*, a Granse ezred legidősebb kapitánya, és néhány közlegény esett áldozatul.

De ezen szerencsétlenségnek is meg lett a maga szerencséje; mert a vezénylő tábornokok, átlátva, hogy az erő ily elforgatásával csak az ellenségnek használnak, elhatározták egy maguk közti értekezletben, ott az Isten szabad ege alatt, hogy a fontolva haladó, és fűszálként ingadozó Montecuculit, akarva, nem akarva, egy közös erővel történő támadásra fogják bírni.

(Folytatás következik.)

Az egészség ápolása az életkor különböző szakjaiban.*)

(Folytatás.)

III. A gyermekkor.

A gyermekkor a csecsemő elválasztásával, tehát mintegy első élete végével kezdődik, s tart a fogváltás kezdetéig a hetedik évben; minélfogva a csecsgok korának is lehetne mondani. E korban a gyermek mintegy 42 hüvelykig nő s mintegy 40 fontnyi súllyal gyarapodik. Átlag nő évenként a hossza 2—3 hüvelyknyit, súlya pedig 3½ fontnyit; a növekedés azonban e korszak első éveiben erősebb mint a későbbiekben. A test törzséhez képest a fej aránylag egyre kisebbedik, mindamellett hogy az agy a koponyában egyre növekszik. A szív percenkint mintegy 85—90-szer dobban. E kort, mely minden más életkorok fölött a test és szellem aránylag gyors kifejlődése által tűnik ki, igen jól lehet két szakaszra osztani, t. i. első és második gyermekkorra.

Az első gyermekkor magában foglalja a gyermek életének második és harmadik, kissé elmaradozott gyermekeknek pedig a negyedik évet is. *Rágni, járni és beszélni:* ime a három mozgás, melyek a gyermeknek e korban lassankint szabadabbá lett önmunkaságát jelzik. A kezdetben ez a kor is még nagyon gyarló és nagy a halandóság aránya; de az ellentétlái képesség általmas befolyások ellenében gyorsan növekszik, a betegeskedési és halálzási arány ellenben gyorsan apad.

A gyermek fenntartása e korban, úgy mint a csecsemőé, még nagy gondot kíván, kivált élelmére, a levegőre, bőrnek tisztítására, a hőmérsékletre, alvására és érzékeire nézve. — *Élelmének* kezdetben még kiválólag tejből kell állnia (tisztá tehéntejből kevés tejezúkkal), a többiben pedig csak lassan mehet át folyó eledelről hig- és sü- rübb-pépesre vagy kásásra, s végre tömör eledelre is. Egy legjobban a kezdetben husleves etetni vele tojással s mindenféle lisztetes étkekkel, (különösen darával, kétszer-süllytel, kalácsos stb.); későbbben nagyon lágy és összeaprított húst, téztás és tejes eledelkkel; s végre a felnőttek ételéből a könnyen emészthető táplálékony- és nem-izgatókat. Óvakodni kell különösen az izgató vagy hevítő ételek-italoktól (fűszerek, kávé, tea, bor, sertől, hát még a pálinkától); burgonyát, burgonyából készített ételeket s barna kenyeret is, (melyekre pedig éppen a gyermeknek rendszeren nagy étvágya van) csak igen szűken szabad a gyermeknek adni. Jó szokás, a gyermeket már e korban (éves alatt vagy után) viziváshoz szoktatni, de a vizet nem szabad nagyon hidegen nyújtani neki, (hanem oltva.) Ebben igen rossz divat, ha a szülők a kis gyermeket minden ételben s italban, melyet maguk élveznek, részesítik. Ennek elkerülése végett jobb a gyermeket evéskor nem is inni az asztalhoz. — *A levegő,* melyben a gyermek él, (különösen midőn alszik) legyen középmelegű (+ 12—14° R.) s a leheltség tiszta. E miatt jó, ha a gyermek annyi időt tölt szabadban, a mennyit csak lehet, kerülve természetesen a nyers, hideg, poros levegőt és a légmozgást, mivel ez a lélekzési készülékben igen hamar okozhat bajokat (torokgyököt, hurutot, tüdőlobot).

A gyermek testét (bőrt) még mindennap egész testének meleg vízben való fürösztése vagy mosdatása által tisztán kell tartani, s a fürösztést vagy mosdást legfőbb midőn a gyermeknek a csecsemő elválasztásával, tehát mintegy első élete végével kezdődik, s tart a fogváltás kezdetéig a hetedik évben; minélfogva a csecsgok korának is lehetne mondani. E korban a gyermek mintegy 42 hüvelykig nő s mintegy 40 fontnyi súllyal gyarapodik. Átlag nő évenként a hossza 2—3 hüvelyknyit, súlya pedig 3½ fontnyit; a növekedés azonban e korszak első éveiben erősebb mint a későbbiekben. A test törzséhez képest a fej aránylag egyre kisebbedik, mindamellett hogy az agy a koponyában egyre növekszik. A szív percenkint mintegy 85—90-szer dobban. E kort, mely minden más életkorok fölött a test és szellem aránylag gyors kifejlődése által tűnik ki, igen jól lehet két szakaszra osztani, t. i. első és második gyermekkorra.

* Bock tanár „Az egészség négy könyve” című munkája magyar kiadásából, mely „a magyar nép szükségéhez alkalmazva” nem sokára meg fog jelenni. — Szerk.

a gyermek nem jól van (mikor náthás), egyszerűen mászor elhagyni. — *A légmérsékletnek,* melyben a kis gyermek kellőleg gyarapodhatik, mindamellett, hogy a gyermek teste mind több meleg meleget fejleszt, s a hideg most már kevésbé hat rá ártalmasan mint csecsemő korában, még mindig jó melegnek kell lenni. Különös gondnal kell megóvni a gyermeket hasa és lábai meghűlésétől, mivel ezek nem ritkán veszedelmes kinok okaivá lehetnek (lásd utóbb). Csak igen lassan kell a gyermeket, élete harmadik, negyedik évében hidegebb levegőhöz (vékonyabb ruhához) és hideg vízhez szoktatni. Ilyen kór gyermekeket hideg által edzeni akarni, egészen természetök ellen van, s rendszeren, mint a bőr érző idegére túlságos hatású izgató szer, rossz befolyást gyakorol a gyermek agyára. — *Az alvás* kis gyermekekre nézve, minthogy izmaikkal élni még csak kezdenek s tanulnak, s így azokat pihentetni is kell, még nappal is nélkülözhetetlen. Fektesztük le ennélfogva a gyermeket szabott időben (déli étkezése után), vagy éjjeli vagy más nem szoros időzítésben, az ágyba vagy az ágyra, s hogy alvása nyugodt s álmodt ment legyen, kerüljünk kevéssel előbb minden erősebb érzék-izgatást és szellemi felgerjedést (játékot, mesélést). — A gyermek érzékei a legnagyobb kímélettel s a leg gondosabb bánásmódot követelik, valamint alkalmatos nevelést is, főleg pedig megóvatmazást túlságos ingerek ellen. Szemétől nemcsak a nagyon erős fényt, hanem a hossz- szas homályt is távol kell tartani, de kis tárgyakat se szabad nagyon közel juttatni a szemhez. A fülnek éppen ugy árthatnak a nagyon erős, mint a nagyon éles és süketítő (sivító) hangok, a szaglás- és ízlelés érzékeinek pedig erős szagok és csipős anyagok.

Különösen azonban a nevelésre kell, hogy a szülők az első gyermekkorban fordítsák minden ügykezetüket, mert a jónak és rosszának már ama korban vetített meg az alapja, s ennélfogva az élet első három évét, a nevelés legfontosabb szakaszának kell tartanunk. Sajnos, hogy a legtöbb szülő éppen e korban, gyermekök testi és szellemi fejlődésének első szakában, mely minden későbbi fölött határoz, a gyermeket többnyire csak nézik, s fejlődését a véletlenre bízzák, a helyett, hogy azt célszerű hozzájárulás és vezetés által helyesen irányozzák. Bárcsak azután legalább jó példával nevelnek föl gyermekeiket, minthogy az utánzás ösztön oly hatalmas segédeszköze a nevelésnek! Ámde ritka szüle tudja vagy hiszi, hogy a hajlás, melyet a szellem korán felvesz, vele növekszik, s hogy azt többé ki nem simíthatni.

A testi nevelés e korban is a táplálkozásra, alvásra, mozgásra és tisztaságra szorítkozik. Adjuk neki eledelét szabott időben, a mellett pedig szoktassuk azt ne mohón, hanem csendesen s főleg tisztán (magát és környezetét be nem rondítva) elkölteni. Ha a gyermek étkezés közben a család asztalánál ül, ne szoktassuk a felnőttek eme vagy amaz ételéből nyalakodni, hanem tartsuk szigorú gyermek-eledele mellett. — *Aludni* a gyermekeknek csak a maga kis ágyában szabad, és pedig a nélkül, hogy különös segédeszközökkel (dalolással, meséléssel stb.) elaltatnók. — A mozgásokra nézve szabály: a gyermeket azokban minél kevesebbet segíteni, hogy akaratát gyakorlatok által jókor kifejtve, ügyességet szerezzon bennök. Azt igen is lehet tenni, hogy némely mozgásaink utánzására ösztönyt keltünk benne, például a kezek, lábak mindenféle gyakorlataira, kanálának, poharának megfogására s szájához vitelére, könnyű tárgyak fölvesztése s csendes hordozására, dobálásra s a

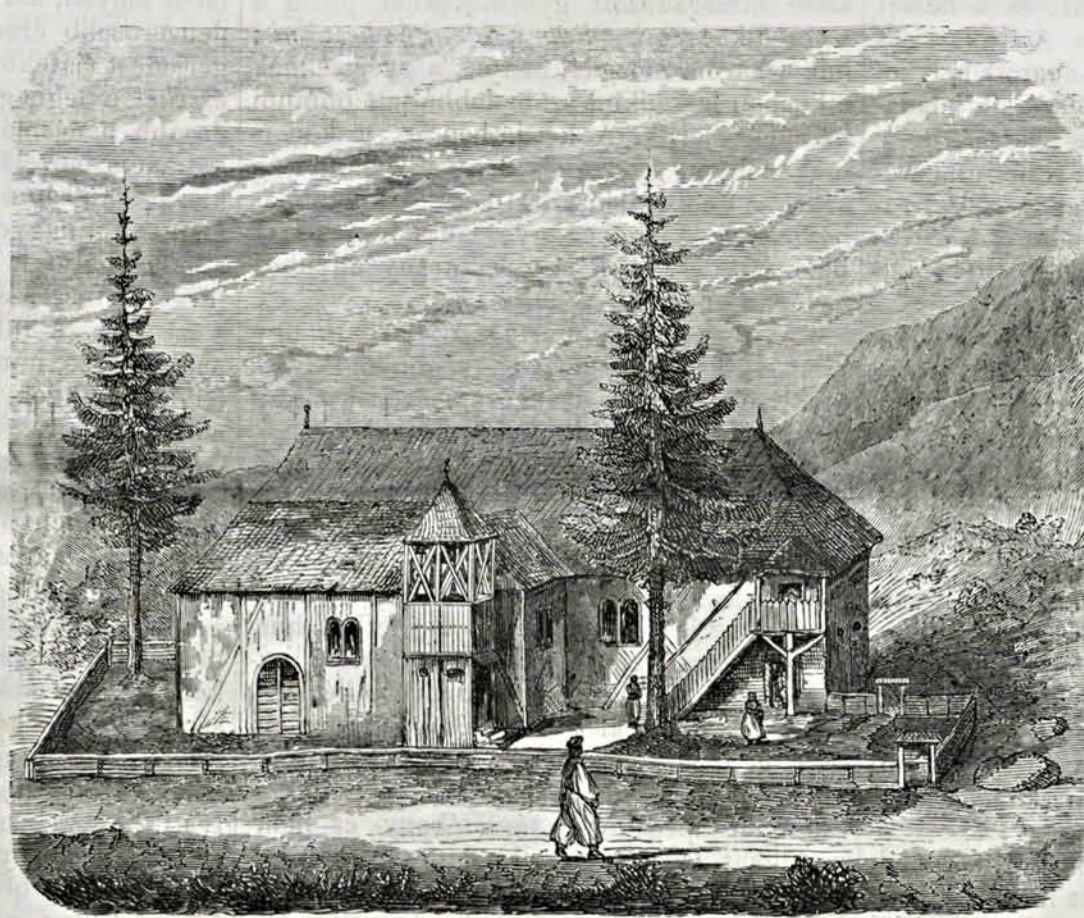
dobottnak megfogására, ugrásra és szökdelésre, egyenes és oldaljárásra, állásra. Kerülni kell azonban minden sokatartó, egyenlő s nagyon fárasztó mozgásokat (különösen a lépcsőkön való feljárást, hosszú utat), valamint a sokatartó fennülest, főképp gyengébb gyermekeknél, melyek majd ide majd oda dőlnek vagy lehanyatlanak. Helyes váltakozás a mozgásban, (jobb és bal oldalon, a test felső s alsó részének mozgásában) ülésben és fekvésben. (legjobban fekszik e korban a hátán, lőszörrel tömött derékalj fölött) a gyermeknek nézve legjobban. A gyermek folytonos tevékenysége s mozgási ösztöne, milyen az ugrándozás, fiatal állatok hajszolása, egészségére nézve (talán a táplálkozási folyam előmozdítása s az idegrendszer dolgoztatásánál fogva) csakugyan hasznosnak látszik. Kezénél fogva vezetvén a gyermeket, váltsuk fel gyakrabban a jobb és bal kezét, nehogy teste ferde állást vegyen. Ugyanezt kell, ha a gyermeket karon hordozzuk, a két kart gyakrabban felváltani. A beszéd kifejlését a szavak és mondatok tiszta kiejtése s a megnevezett tárgyak előmutatása által segíthetjük elő, mi által a név hangja s a tárgy képzete szoros egységben nyomulnak agyába.

Tisztaságra a kiürüléseket, továbbá a testet, az öltözetet, evés-ivást illetőleg, már e kornak első kezdetétől fogva kell szoktatni a gyermeket. Természetes szükségéit meg kell tanulnia bizonyos szabott kifejezéssel kifejezteni, s nem sokára magának is annak módja szerint végezni. Szoktassuk fogait kellőleg tisztítani, evés-ivás alatt magát s ruháját be nem mocskolni, s akármit is pajkosságból be nem keverni. Igaz, hogy a tisztaságnak az öltözetet illető neme némelykor túlságig megy (hiu anyáknál, kik már kis gyermekekkel is pompázni és páváskodni szeretnek).

Mi a ruhát illeti, legyen a gyermek feje és nyaka éjjel napal fűdetlen, s csak midőn szabadban mulat, a nap s a hideg ellen kellőleg védve. Ruhácskaja legyen kurta és ne szoros, hogy tagjait, a mint csak lehet, kénye szerint mozgathassa. Az alsó testet borító öltönyt, nek s nadrágnak (gatyának) nem szabad a testhez fűzőttnek lenni, hanem vagy vállról függni, vagy pedig hosszú dereku mellényhez gomboltnak. Az öltözet sulyának általában egészen a vállakon kell nyugodnia. Lábbelének legjobb az egylábra szabott szorosan hozzátapadó topány, mivel nemcsak a láb helyes idomulását, hanem a futkosást is leginkább könnyíti. Természetes, hogy az öltöztetésnek az évszakok s a légmérséklet-hez képest majd melegebbnek, majd vékonyabbnak kell lennie. Gyengédebb gyermekek, s kik náthára hajlandók, hadd viseljenek télen át puha gyapjú harisnyát.

A szellemi nevelésnek az első gyermekkorban főleg két teendője van: az *érzékeket gyakorolni*, (minthogy az agy szellemi tevékenységét csak ezek által kell megindítani), s az *akaratot engedelmisségre szoktatni*. Főszabályul egyébiránt itt is áll, hogy:

távol kell tartani a gyermektől mindent, mihez szoknia nem kell, ismételni ellenben állhatatos következetességgel mindent, a mitől kívánjuk, hogy második természetévé váljék, természetesen mindig a munkáltatás és pihentetés helyes felváltásával s lassankinti fokozásával a tevékenységnek. Sajnos, hogy a szülők nagy többsége a véletlenre bízva gyermeke érkeinek s szellemi tehetéseinek legkorábbi fejlődését, s az által tömörkedéssel a művelődési anyagot és életörömet vonnak meg tőle. — A *látást* különösen célszerűleg kell gyakorolni, és pedig nem csak terjedelmére nézve, hogy t. i. épen úgy a közel mint a távol levő tárgyakat a lehető legnagyobb határozottsággal fölismerhesse, hanem a látás élére, gyorsaságára és kitarására nézve is. Nézzünk e végre a gyermekkel szabadban távoledést, s az által több, hol kisebb tárgyakat, kivált mozgásban levőket, s hadd kísérje azokat szemével; szoktassuk egyes tárgyakat (képeket, játékszer, állatot, növényt stb.) rendszeresen és figyelemmel mindenféle távolságról és különféle állásban nézni, s későbbben rövidebb megnézéssel is azonnal rájuk ismerni. — A *hallást*

Felsőbányai régi ref. fatemplom.

gyakorolni kell mind a hang élességének, (gyenge és távoli hangok felfogásában és megkülönböztetésében) és finomságának (magas, mély, tiszta és hamis hangok megismerésében), mind a hallott hangok irányának és távolságának helyes megítélésében is.

Szoktassuk e szerint a gyermeket figyelmes hallgatásra, gerjesztünk benne kedvet a zene és ének iránt. — A *szaglás* szintén lehet a különféle szagos és illatos anyagok megismerésében és megkülönböztetésében gyakorolni, miáltal élesbedik és finomodik, úgy hogy későbbben az embernek mind jólétét mind élvezetét növelheti. — Az *ízlelés* gyakorlását ellenben nem kell nagyon korán s túlságosan változatos jóízű anyagokon kezdeni, mert könnyen nyálalékságra, finnyasságra és torkoságra vezet. — A *tapintat*ot, melynek főszéke a kézüjjainak hegyében van, már lehet égető, szúró s metsző tárgyak megismerésére figyelmeztetni, hogy ne kelljen karával megismerkednie velők. Későbbben azután rendszeres tapogatási gyakorlatokat kell (behunyt szemekkel) tétetni a gyermekkel, hogy a testek különféle tulaj-

donságait szokják tapintás által is megkülönböztetni egymástól, s így éles és helyes tapintatra szert tehesen. — A *közérzéket* a gyermekben szintén kár elhanyagolni, s különösen a kellemetlen érzések legyőzésében szükséges őket gyakorolni. Természetes, hogy ebben is a nevelőnek kell előljárnia, s például utálatos, visszataszító állatkákat saját kezével is megfognia, s a gyermek által is megfogatni; nem minden kicsiségtől mindjárt visszaborzadni s elundorodni, megletéseknél a nyugalmat megtartani s a világos öntudatból származó önuralmat el nem veszteni.

Gondoljuk meg, hogy az utazási ösztön a gyermekeknél oly nagy, miszerint épen oly hamar tanulja el környezetétől a jót mint a rosszat, a jó kedvű nyájasságot épen úgy mint a zord makranczot és szembeledést stb. Arra is kell vigyázni, hogy ha a gyermek magát megüti vagy elesik, ha magát megsérti, vagy hirtelen roszul lesz, ne fakadjunk azonnal jajgatásokra, ne siránkozzunk rajta, s túlságos szeretettel ne gédelgessük; sokkal jobb sok ilyen esetet észre sem venni, nevetni rajta, vagy ha biztatást szükségesnek tartanánk, biztassuk egész nyugodtan. Ugy szintén helytelen volna a különben egészséges gyermek zsémbességét és rosz kedvét izgatni vagy csillapító szerekkel akarni elűzni. Ez ellen a legjobb szer a folytonos mulattató foglalkoztatás (mert az unalom vajmi sokszor a roszkedvűség és széleskedés forrása), továbbá a föl sem vevés, vagy némely esetben a büntetés. — Még ha beteg is a gyermek, akkor sem ér a fölötte való folytonos busongás semmit, míg csendes fekvése ágyacskájában jót tesz neki. Túlságosan aggodó gédelgések mellett a beteg gyermek állapota nem hogy javulna, sőt rosszabbra fordul.

Felsőbánya.

(Szatmármegye)

Szatmármegye felső részén, hegykoszorútól övezett völgyben fekszik Felsőbánya szab. kir. bányaváros. Vidéke vadregényesnek mondható. Keletre magaslik Guttin kopasz hegycsúcsa, mely nyáron át is többször fűdik hóban, mint esőben, északra a Rozsály kopasz csúcsa, mely két hegy között nyáron át is, ha az idő esőre változik, érezhető hideg szél tör elő. Délre közel van a Kápolna-hegy, távolban Erdély hegyláncolata nyúlik el, nyugatra lenne a szemnek egy kis tere, ha távolabb a közép-szlónoki hegyek meg nem fosztanák attól. Így minden oldalról hegy körítvén, szántóföldje nagyon kevés, még kevesebb takarmányt termő réteje van. A város egy hosszas völgybe szorul, hol alig bir valami városi szint nyújtani. A mint beértünk, azonnal a piacot is elértük, mely nem tartoznék az utolsók közé, ha több gond fordítanék rá. Itt áll a róm. kath. nagytemplom, mely figyelemreméltó. Van több csinos épülete, szép városkaja, fogadója, de ezental a város öszszes szorul s kezdetét veszi a kir. zúdzák sora. — Lakosai nagyobb részt bányamiveléssel foglalkoznak, miután mivelre méltó külső gazdasággal itt alig birnak; a mesterség, kereskedés gyenge lábon áll.

Felsőbánya 1850-ig oly szabadalommal bírt

minőt kevés város mutathat föl. Ugyanis 1689. I. Lipót király idejében a kincstárral oly egyezségre lépett, hogy a város az általa, mint testület s hatóság által a város határában, az úgynevezett „Nagyhegyen“ birt bányáit, kijelölt erdő használatával, zúdzákkal, kohókkal a kincstárnak azon föltétel mellett adta át, hogy ez a városnak akkoriban 25,420 rénes fira más adósságát fizesse ki, ezenkívül a város ennek egyes lakóira eső, minden néven nevezendő, rendes vagy rendetlen adókat örök időkre maga viselje, s illetőleg a város helyett fizesse. E kétoldalú szerződés királyi jóváhagyás és megerősítés után, 1690-ben teljesedésbe ment s annak teljes élvezetében volt 150 éven át, míg az 1848-ki kor alatt is elismertett egész 1850-ig, mikor a kincstárt képviselő nagybányai bányagazgatóság a további fizetéseket megtagadta. E város közönsége ekkor először a legfelsőbb helyre intézett folyamodással igyekezett régi jogait visszaszerezni, de sikertelenül, mignem a város a kincstárt a szerződés betöltése végett perbe idézte, mely azonban az első bíróság kedvező ítélete mellett is, a második, harmad bíróság előtt elbukott, s így bányáját is elvesztve, 1850 óta adófizetésre köteleztették.

Felsőbánya lakosai nemzetiségükre nézve nagyjából magyarok, de tótok és oláhok is laknak itt békés egyetértésben. Az összes népesség az 1857-ki összeírás szerint (ide számítva a főlönyira fekvő Kizbányát is, mely politikailag Felsőbányához tartozik) 6424, ezek közül r. kath. 3144, g. kath. 1845, ref. 1368.

A reformátusok itt már 1530. óta állandó egyházzal bírnak. Ugyanis a mohácsi, 1526-ban történt szerencsétlen csata után, Felsőbányán is az evangéliumi tudomány lőn általánosan elfogadva 1529-ben, úgy hogy már 1530—33 között szép kötemplommal, majd 1547-ben nevezetes iskolával dicsekedhetett. 1636-ban mint magyarországi fényes ref. egyház az erdélyi fejedelem I. Rákóczy György által a csak két száz példányban nyomtatott *Graduál* egy példányával is megajándékozott, mely csakis a nevezetesebb egyházaknak — adatot, s melyet I. Rákóczy György nevének s jelszavának sajátkező beírása mellett küldött meg. A régiséget bizonyítja a maig is az egyház birtokában levő több urasztali aranyozott készületek.

Minő viszonyok között ment keresztül ezen egyház a következő évtizedeken, bizonyítja az, hogy szép kötemploma az 1587-ben Nagyabányára behozott jezsuitáknak adatot át s paplakát, iskoláját, fekvő javait s minden egyházi jövedelmét, mely eddig a városi közpénztárból teljesített, elveszté. Így kifosztatva a többszöri panasz megújítása után is alig nyerhetek arra engedélyt, hogy a városon kívül építhessenek új templomot. 1693. gróf Károlyi Sándor kir. biztos küldetett ki, mutatna helyet, templomépítésre. Így épült a város északi oldalán azon napjainkban már ritka fatemplom, mely képünkön látható — hová a hívek maig is járnak az Isten tiszteltére. Azonban még ekkor a templom benseje mennyezet és padozat nélküli volt. 1734-ben nyert mennyezetet és 1735-ben padozatot. Eredeti alakját, mely kereszt alakú volt, ma már elveszté, s úgy nyerte jelen alakját, eleibe építvén fatornya, melyből három harang hivatog az Ur hajlékába.

Volt ugyan már azóta mozgalom egy új templom építésé iránt, alapja 1845-ben le is tétetett, de alig épült a földszintől három ölnyre, az 1848-i forradalom ezt is megszüntette, azóta úgy áll, kitéve védelem nélkül az idő romboló fogának. Az újabb időben szóba hozatott a templom tovább építése, de számba vétetvén a rendelkezésre álló pénzösszeg, az építés jobb időkre halasztott. Ohajjuk, hogy ezen idő előbb bekövetkezenek.

Kovács Gusztáv.

Zurány, Fessler Ignác szülőhelye.

(Mosonmegyeben.)

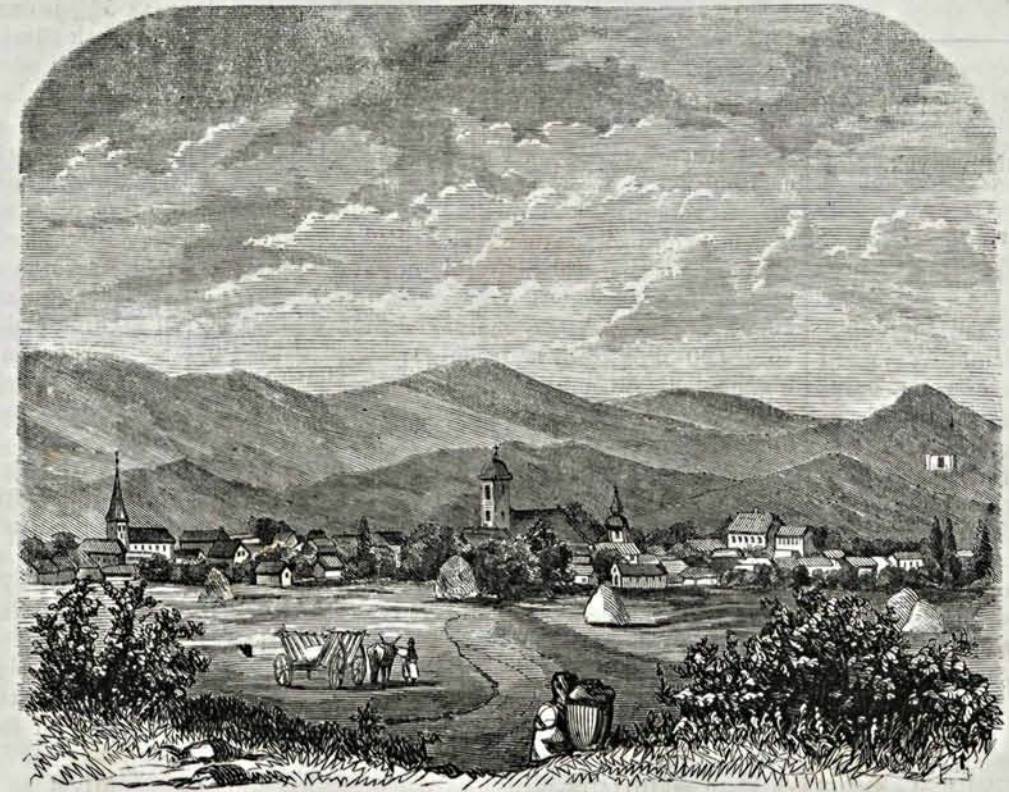
Midőn ez igénytelen hely nevét leirom, leginkább azon indok vezérel, hogy a Vasárnapi Ujs. művelt közönségével megismertessék egy szerény kis mezővároskát honunk északnyugati határában, mint egy híres honfitársunk szülőhelyét, ki nyelvünk s irodalmunk fejlettségében, körülményei által készitve, mint oly sok jelesünk — szintén a külföld műveltségének oltárára tevő le ritka elmetehetségeinek gyümölcseit.

Fessler szülőháza Zurányban.

Zurány (Zurndorf) mezőváros, Mosonmegye nek Ausztria felőli határában a dunántúli magyarság végpontján fekszik, felette kies termékeny vidéken, a Lajta jobb partján. A láthatár alföldi szabályosságát itt csak az északra fekvő németvári s pozsonyi hegyek zavarják meg, különösen ez utóbbiak a büszke s messzire ellátzó pozsonyi várral — midőn az esti pir versuragait reá veti — bármely festő ecetere méltó tájképet nyújtana.

A város katolikusok és protestánsokból álló lakosai németek; főkeresetmódjuk a földmívelés és baromtartás, s miután számuk alig haladja meg

Zurány (Mosonmegyeben).

az 1200-at, a mintegy 4500 holdnyi nagy s igen jó minőségű határ jó kezelése vagyonsórrá s műveltségre emelte őket. — A gyakori tűzvészek, melyek e megyében több év óta nagy károkat okoztak, e helyet sem kímélték meg, s ez lőn oka annak, hogy a még alig egy évtized előtti alacsony aszalmakunyhókat csinos tűzmentesen fedett s izléssel és rendben épült házsorok válták fel. — Keleti határában a fontolva haladó s nevével nagyon is ismeretes Lajta vize kanyarog, szeszélyes fordulatokkal méregetvén át a halomtalan rónát, s épen nem vevén tekintetbe azon közmondást, hogy: „legjobb az egyenes út.“ De nem csoda, mert hisz

onnan jön, hol ezt megtanulni épen nem lehetett alkalma. Balpartján, valamint a város délnyugati határában rendezett ültetvényes urasági erdők terülnek el, melyek a nagy gondkal őrzött és tenyészített fácazókról nevezetessé.

Zurány egyedüli nevezetessége: a sors azon szeszélye, hogy e helyet választotta a sok viszontagságokat ért író és tudós Fessler hazánkja szülőhelyéül.

Fessler Ignác Aurél, a theologia tudora, itt született 1756-ban középsőrsen (atyja korcsmáros volt) kath. szülőktől. Anyjának buzgósa klástri életre szentelte őt, s így történt, hogy előbb Mödlingben, majd Bécsben több évet a ferenczrendiek zárdájában töltött. Később a lemerbergi egyetemen a keleti nyelvek és szentírás magyarázat tanárává nevezetett ki. — 1783-ban a szerzetesi rendből kilépett s a szabad kömvészek egyletébe állott. Tanári hivatalát s tartózkodási helyét Lemberget azonban néhány év múlva el kellett hagynia, mert egy akkor megjelent szomorujátéka, „Sidney“, ellenségeinek alkalmat szolgáltatott arra, hogy őt, mint istentelent és izgatott, porbe idézték, melynek folytán Sziléziába menekült. — 1791-ben az evang. hitre tért át, s több évig Berlinben egészen irodalmi munkásságának élt, ugyanott több hasznos együletet alakított, majd a híres philosph Fichtével egyesülten, a szabadkömvészek társulata belsejervezetének javításával bízott meg, mely reá nézve igen nagy megtiszteltetés volt. Ugyanez időben házasságra is lépett s Berlinton nem távol eső mezei jóságára vonult.

A megpróbáltatások keserű poharát azonban ő sem kerülheté ki, mert I. Napoleon győzelmei falusi magányát fölzaklatták, s a háború vérszei menekülni kényszeríték, mely idő alatt sok tagu családjával a legnagyobb nyomorral kelle küzdenie. Majd Pétervárra hivatott meg a keleti nyelvek és bölcsészet tanárául; de itt sem nyughatott meg a sokat hányatott férfit, mert istentagadással vádoltatván, menekülnie kelle. Végre 1820-ban Saratowba jutott, mint az ottani ev. gyülekezet lelkésze s a superintendensi hivatal és a consistorium elnökség is reá ruházott. Élte végzakában azonban még e hivatalától is elmozdították.

Fessler igen sokat írt. Van több történelmi regénye, mint: „Aristides és Themistokles“, „Corvin Mityás“, „Mark Aurel“, „Attila“ stb. Nem örvendhetek azonban művei tartós tetszésnek azon sajátos mysticus nézetek miatt, melyek különösen „Abelard és Heloise“, „Az éji ór“, „Alonso“ stb. munkáiban láthatók.

Legnevezetesebb műve „A magyarok története“ 10 kötetben. — Hosszu életének s munkásságának utolsó érdekese gyümölcse „Fessler visszapillantása 70 éves vándorlására“ című önéletrajza. — Sokoldalú munkásságából hazájának nem jutott egyeb, mint neve; az ő irodalmi működése is szomorú tanúsága annak kezdetleges voltának, mely egymás után engedte és készlete fészékökből kirepült és idegen hazát keresni sok nagyra törő és a hazának nagy szolgáltatásokat tenni képes tehetségeket.

Fessler élete a csapások és viharok szakadatlan lánca, s leginkább ez okozta, hogy ritka szép elmetehetségei nem egészen szabadon fejlődhettek.

1833-ban lett fősuperintendens és egyházi tanácsos a sz.-pétervári evang. egyházban, s mint ilyen végezte be sokat hánykodott életét, 1839 decz. 15-én.

Magyarországra nézve leginkább a hazánk történetét tárgyzó nagy historiai műve által tette magát nevezetessé.

Halasi Gyula.

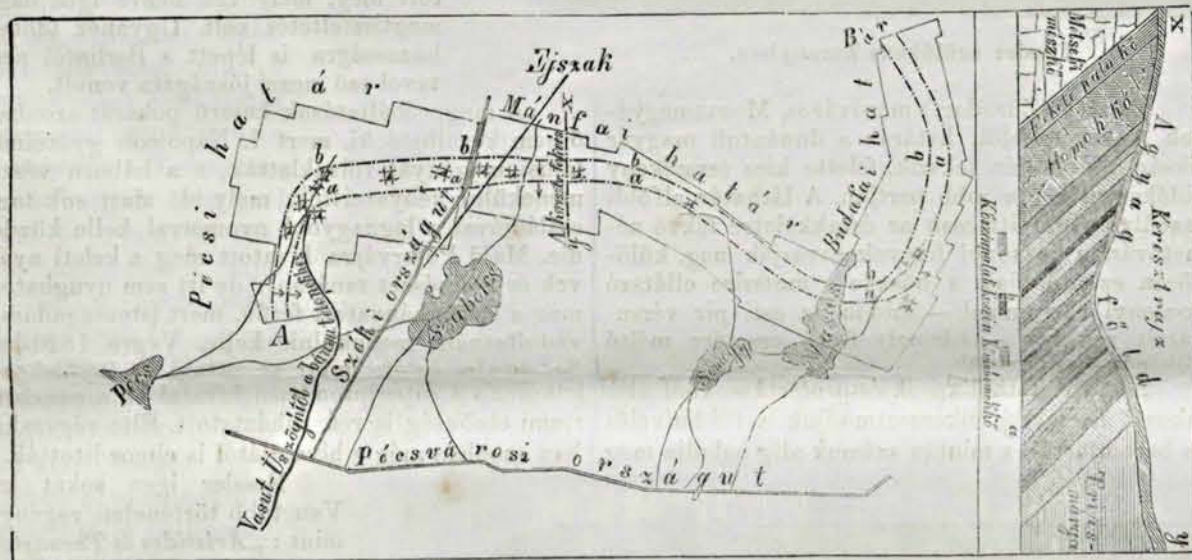
Pécs közene és bányászata.

Hazánk délnyugati részében 5 $\frac{1}{2}$ mérföldre a Duna jobb partjától fekszik Pécs, Baranyamegye székhelye.

Jelen soraim szándéka, csupán közene és annak kibányászata leírását megkísérteni.

A Pécs város szomszédságában mai nap kibányászott közene azaz a „Pécsi szén” név alatt ismeretes szén első feltaláló helye tulajdonképpen nem Pécs, hanem Vasas helység, mivel Vasason már 1766-ik évben (Wenzel Bányatörvény 589 l.) léteztek kőszénbányák, és a Pécs melletti csak 1807-ben vették kezdetüket. Mindamellett valószínű, hogy már az előtt is, egyes magánzók a közene saját csekély szükségleteik fedezésére termelték, a nélkül, hogy ez bányaművelés törvényt volna. Tény, hogy valamelyik királyunk (az illető okmány a pécsvári néhai apátságánál megsemmisült) több száz év előtt Vasast 8 bányászattal együtt — a kik azonban itt nem szent, hanem vasércet bányásztak, és, mint a mai napig találhatók vassalakok után itélni lehet, olvasztottak is — a pécsvári apátságának ajándékozta. Bányaművelés azonban csak a jelen században és nagyobb mérvben az utolsó két évtizedben történt a közene termelés. Mint mindenütt, úgy itt is a szükség kényszerítette az embereket, hogy a közene nagyobb figyelemre méltassák.

Tíz év előtt az egész bányászat csak a völgyekkel vizirányos alagok hajtásából állott, mai nap már számos, helyenkint 70 ölnyi mély aknákból húzzák a közene, többnyire gőzgépek által.

a) Alaprajz. b) Keresztmetsz.

Vezető kőszén-ülepnyék.
Akna.
Bányamező-határ.
Ut.

Egy évtized előtt csak a helybeli és legfeljebb a közel megyebeli lakosok ismerték a pécsi közene, és az az is csak mint kovácszenet használták, mai nap már hazánk határain túl is fogyasztatik a pécsi közene; kőszén, pirkőszén és — ha csak próbákép is — kőszéntégla alakban is.

A bányászat fejlődésével, leginkább múltaniag történt vezetésével a közenealakulás is, mind kiterjedése, mind a közeneülepnyék tartalmára nézve már majdnem egészen ismertté lőn. Ezen közenealakulás, mely általános vélemény szerint az alsó Jura vagy Leis alakuláshoz tartozik, Pécsről 1 $\frac{1}{2}$ mérföldre északra fekszik, és a közenealakulás (a térképen A) és Pécs, Szabolcs, Somogy és Vasas helységek határain keresztül 1 $\frac{1}{2}$ mérföldnyi hosszúságban és 5—800 ölnyi szélességben terjed. Területe 4—4 $\frac{1}{2}$ millió □ ö. Külö alakja, mint a térképen is látható — megfordított 5-höz hasonlít; ugyanezen alakot képezik benne rejtett kőszénülepnyéki is.

Általános telepedési viszonyait illetőleg, alattag részét a harmadcsoporthoz tartozó mészkő és homokkő kiseri, fedőrést pedig egészen új képződmények, mint óreg mészhomok követik, melyek a harmadik alakuláshoz tartoznak. Vasastól kezdve, a hol a közene alakulása északra kanyarodik, ezen újabb alakulások őstüzi képződmények által viszaszorítottak, de a méltalonyulnak oly annyira, mikép valószínű, hogy a közenealakulás ott is, a hol külsőleg — Budafa és Komló helységek határai — elenyészlik, ezen új alakulások alatt nyulik el. Ezen állítást valószínű teszi azon körülmény is, hogy Pécsről 2

mérföldre északra, Szász és Váralja helységek közt, szintén találhatók egy közenealakulás.

A mi a bányaművelést illeti, a bányák aránylag csekély vizirátalma előnyével, de a nagy bányalég a közene-ülepnyékben, hátránnyal jár.

A fentemlített háborítások által az egész közenealakulás a benne rejtett közene ülepnyékekkel rendezett vízszintes fekvésből kiemeltetett, úgy, hogy átlagosan — mint ez a mellékelt térkép keresztmetszéből kivehető — 45 fok alatt fekszik.

A történt katasztrófák után mai napig 60 kőszén-ülepnyét találtak, melyek 1 $\frac{1}{2}$ ö — 5 $\frac{1}{2}$ ö vastagsággal bírnak; ezek közül kitűnt — (a térképen a és b betűkkel jegezt) alattag és fedőrést vezető szén-ülepnyéki, ez 5 $\frac{1}{2}$ ö, amaz 2 ö vastag levén. Ezek az egész alakulás hosszában feltalálhatók. A közene-ülepnyék összes vastagsága 28 ö, mely vastagságból azonban csak 15 ö 30 közene-ülepnyében, bányászható ki nyereséggel. Föltéve tehát, hogy a bányászat itt csak 200 ö mélységig üzemeltethető, az ezen mélységig a közene-ülepnyéből nyersdó közene mennyisége — a háborításokat is számba véve — 20 millió köbölter vagy 3000 millió mázsát meghalad. Mivel 854 font pécsi közene tüzelő ereje 1 ö 30" hosszú fenőfának felel meg, a fentemlített közene mennyiség tüzelő erejében 350 millió ö fenőfát képvisel. Ezen közene alakuláshoz a közene 11 bányabirtokos termeli, a kik a bányászathoz 4.800.000 □ ö, bányahatóságilag biztosított területet bírnak.

Termelt mennyiségre nézve a szab. Dunagőzhajó társaság bányája, nagyságra vagy inkább

a többi bányákból. De a Dunagőzhajó-társaságon kívül még 10 bányabirtokos, együttvéve háromszoros bányabirtokkal létezik, úgy hogy ha ezek a fentemlített társasághoz aránylag termelnek volna, nem 1 $\frac{1}{2}$ millió, hanem 9 millió mázsát szent bányászat volna ki. Hogy ezt nem tették, amár szives örömet tehetnének volna is, annak oka nagyobb részt nyugat felé vezető hiányos közlekedési utakban fekszik. Kelet felé pedig, amár itt a szénzállítás a pécs-mohácsi vasút által nagyon előremozdított, az ipar még nem annyira kifejlődött, hogy nagyobb közene-fogyasztás volna remélhető.

Az összes kőszénbányákban 1863-ik évben körülbelül 1200 bányász dolgozott, ide nem számítva a bányaknál közsen-, faszállítás- és egyéb munkákkal foglalkozkodó számos környéki népet. Mivel a környékbeli helységek lakossága a bányaműveléshez elegendő számmal nem találhatók, a bányabirtokosok kényszerítve voltak, más vidékekről, alkalmazható embereket ide hoztatni, kik számára a helységekben elegendő lakás nem találhatók — házakat építettek. Így történt ez legelőször Vasason, később Somogy, Szabolcs — de legnagyobb mérvben a Dunagőzhajó-társaság bányáinál, mely társaság a bányások részére 65 házat, templomot, iskolát és kórházat építtetett, és ez által ezer lélek anyagi és szellemi jólétét biztosította.

A betegek, munkaképtelenek és aggod. segélyezése számára, néhány bányánál, ugynevezett testvérládák (Bruderläd) vannak, melyekben minden rendes bányász keresményének egy csekély részét befizetvén, innen beteg vagy munkaképtelen állapotában segélyt nyer. Ezen testvérládák közül 1816-ban Berks, akkori cs. k. bányagazdát közreműködése által alakult vasasi, és a Dunagőzhajó-társaság 6 év előtt alapított testvérládája, kitűnő szervezettel miatt megemléstése méltók; ezek által a becsület és munkás bányász és családja jövője biztosítva van. Ezen ládák kitűnő jó hatásúak a bányászokra. A bányász, biztosítva látván jövőjét, több szorgalommal és becsületességgel végzi munkáját, és miután csak a jó magaviselettel lehetnek testvérládák részesek, ösztönözéssel iparkodik abba bejutni; így az anyagi jólét biztosítására törekedvén, erkölcsileg is javul. Kíváncsú volna, hogy Vasas és a Dunagőzhajó-társaság példáját minél több bányabirtokos követné.

A pécsi közene, színe nézve fekete és fényes, hanem többnyire apró, az összes termelésnek csak 5 $\frac{1}{2}$ ö darabos, de ha tisztább és kitűnőbb közenek tüzelő erejével hasonlít össze, akkor az arány a pécsi közene igen kedvező, mint ez a bécsi geológiai társulatnál történt vizsgálat után kitűnik, a melyek után a pécsi szén az esztraival oly arányban áll, mint 1 : 3 $\frac{1}{2}$ ö, és a bányasíval mint 1 : 1 $\frac{1}{2}$ ö, hez. Vagyis 12 mázsa 50 font pécsi szén tüzelő ereje megfelel 1 ö bikkfa tüzelő erejének. Ezen 1250 font közene ár Pécsen — ha a legdrágább és legtisztább szabolcsi szent vesztük — legfeljebb 4 ft. 50 kr., az egy ö bikkfa pedig 8—10 forint o. ért.

Pirkőszén szintén már készültet belé, és pedig legelőször is a pécsi székesegyház szabolcsi közenebányáján és a pécsi vasgyárban; ez eladásra, amaz magán használatra. Legújabb időkben a Dunagőzhajó-társaság bányáinál, 8 egészen új kitűnő szerkezetű kemencében készít pirkőszent, azt nagyobb részt a pécs-mohácsi vasút mozdonyai fűtésére használván. Minden egy mázsa közeneből 72—75 font pirkőszén nyeretik, mely mind a mellett hogy likacsos, nem laza, és így a szállítási-vesztés csekély.

Hogy gázkészítésre is alkalmazható, bebizonyították a tett vizsgálat, melyek eredménye az volt, hogy 1 font közeneből 2 $\frac{1}{2}$ —5 köbláb tiszta szép lánggal égő gáz nyeretett.

Mivel az itteni közene nagyon apró, s így használatá mint fő szénnek bizonyos határok közé van szorítva, egyébiránt is a hosszab szállítás által külsőre nagyon veszt, próbákép ugynevezett kőszéntégla (Briquettes) készítették, egészen apró, de tiszta szénből.

Az 1862-ik évi londoni világtárlaton egy pécsi bányabirtokos által kiállított kőszéntégla dícsérettel említtettek, ugyan ezen téglákkal a pécs-mohácsi vasuton próbák tettettek, melyek után kitűnt, hogy 1 mázsa kőszéntégla 27—33% al több fűtőerővel bír, mint a közene, melyből készítették.

A pécsi közene-bányászatnak mindenesetre nagy jövője van. A közene-termelés nagyobbítás nemcsak hazánk, de az egész birodalom iparára, nézve nagy befolyással lenne.

De hogy azon termelés emelkedhesék, min-

denekelőtt a pécs-kanizsai vaspálya kiépítése szükséges, mely közeneinket az angol szent drága ezüstön vevő adriai partok lakosaihoz épen úgy, mint a tüzelőanyag székében levő Stiria és Karinthia vasgyáraihoz fogja vinni. G. G.

A növények vándorlásáról.

A növényélet jellemző tulajdonaihoz tartozik, hogy a növény állandólag azon földhöz van kötve, melyben gyökereket vert, s azt saját erejéből elhagyni nem képes, ha pedig töle külső hatása folytán eltávolítatik, ez többnyire csak életének veszélyeztetésével történhetik. E törvénynek hódol minden egyes növény, ha azonban az egyedül eltekintünk, s a növény, mint faj vagy család szemléljük, természetének ellenkező jellegét, a mozgás és helyváltoztatás utáni törekvést fogjuk megismerni. — Valamint az emberi kebelben bizonyos vonzóerő tapasztalunk távolos vidékek felé, s valamint a történelem majd minden lapja mutat föl egész néptörzseket, a melyek e vonzóerő indíttatva hazájukat véres küzdelemmel kényszerítve, ismeretlen országokkal cserélték föl; úgy a növények természeténél is hasonló, és szüntelenül vándorlást veszünk észre. — E növény-vándorlásnak mindenekelőtt két nemet kell megkülönböztetnünk: a szükségképenit és az esetleges. Amaz a növény lényegében és természetében gyökerezik; mielőtt az ugyanis a fejlődés azon fokát elérte, midőn a mag teljesen megdergett, ezt minden külsőhatás nélkül közvetlen környezetébe elszórja, s az ivadékok már ezáltal is mindinkább eltávolítottak az anyanövénytől. — Például szőlőgaján a leggyökeribb esetek egyike. Legyen ugyanis egy tágas mezőn az ismeretes pásztor-társóka egyetlen példányá található; ez legalább is tíz baczót fog megérlelni, melyeknek mind-egyikében 20—24 mag leand; ha már most ezen 200 mag közül csak 10 fejlődik ki gyümölcsestől növénynyé, s ezeknek mind-egyike hasonló számú magvat terem: az így módon elszaporodott egyedek száma tíz év elolytával 10,000 millió leand, a mi elégséges arra, hogy nem talán egy vagy két, hanem 3—4000 holdnyi terület sűrű pászta beborítson. — Ime tehát, mily messzire távozott itt a legutolsó növény-nemzedék ezen aránylag igen rövid idő alatt közs és anyjától!

De még azon növényeknél is, a melyek nem csupán magvak, hanem gumók vagy hagnyák által is szaporodnak, idővel szintén némi helyváltoztatást lehet észrevenni, habár nem is oly szembetűnő arányban, mint azt a fölhozott esetben láttuk. A mezőkön honos, ugynevezett kakukvirág faja két gumóval bírnak; az egyik minden évben elhal, s a gyökér megfelelő kelyén új gumó képződik; miután pedig a növény maga tavasz vége felé egész a gumókig elenyészlik, természetes dolog, hogy kiindulási pontja a következő évben az ujonnan képződött gumó helyzetétől fog függni, s könnyen belátható, hogy az így folytonos gumóképződés által fejlesztett növény-egyed 20 vagy 30 év alatt jelentékeny utat jár be a mező területén. — Mindamellett ezen uton valamely nagyobb földterület összes növényzetét aránylag igen lassan haladva előre, s a talaj természetéhez képest előbb-utóbb oly hatalmas akadályokkal találkozik, melyek folyamát számos helyen félbeszakítják. — Gyorsabb és szakadatlan terjedés eszközésére tehát bizonyos külsőokról gondoskodott a természet, a nélkül, hogy az ember kezének beavatkozását szükségessé tette volna.

A levegő minden mozgása, az enyhe, alig észrevehető légvonat szintugy, mint a legszilajabb szélvihar: ezek a növény legszaporabb és legtevékenyebb terjesztői, melyek számára a föld minden zugait elfoglalják. — Ezekhez járul még a szárazulatot környező és behálózó víztömeg, mely nemcsak magvakat és gyümölcsöket, hanem gyökereket és sulyos fatörzseket is hord hullámain; sőt még mint jégdarab sem tevéketlen, a mennyiben a reágyított göröngyökön a szegényes moh- és zizomonövényzetet szállítja el távolos partvidékekre.

Ha a folyampartok hosszában vándorlunk, ugyanazon növényfaj gyakran a forrástól a torkolatig fölhaladandjuk; a hegyi patakok gyakran a lejjompásból havasi virágokat hoznak le a rónaságba, a tenger folyamai pedig szigetről szigetre, földrésztől földrésze szállítják a környéken meghonosuló fajokat. — De az anyatermészet arról is gondoskodott, hogy az állati világ szintén hozzájáruljon a növények terjesztéséhez; a szárnyasok számtalan fajai, apróbb és

nagyobb emlős állatok részint ösztönöszerűleg, részint esetlegesen, az által, hogy tollazatukba magvak, vagy gyapjukba kampos gyümölcsök akadnak, a föld legtávolabbi zugába elhordanak egyes növényeket. — Mindenekelőtt azonban az ember az, a ki a növények vándorlására, s általában a növényvilágra rendkívüli befolyást gyakorol. Az ő kezé ülteti át az ugynevezett kulturai növényeket mindazon vidékekre, a melyeken állandóan letelepedik, s meghonosítván a földművelést velők együtt elveti a művelődés áldásdús magvait. — Az ember által egyes növényfajok és családok oly nagy jelentőségre vergődtek, hogy fejlődésének történetében a legfontosabb tényezők gyanánt szerepelnek. — Nem szándékunk azonban ezen eszmét tovább fejleszteni, s itt inkább a növényvándorlás néhány föltűnőbb példáját fogjuk figyelemmel kísérni, a melyek egyrészt némely növények terjedésének sajátos módját, másrészt pedig azon nagy befolyást fogják előtűntetni, melyet a növény-vándorlás általában különféle kulturai állapotokra gyakorol. Az 1847-ik év óta Nagy-Britannia tavai-, folyamai-, árka- és csatornáiban egy — *anchasis alismatrum* — nevű, parányi amerikai vízinövény oly roppant tömegben mutatkozik, hogy megjelenését a hajókra nézve csakhamar valószínű csapásnak tapasztalták.

E dudva sűrű göngyölögei a szilipek nyílásait betömik, a halász halókat ellepik, s a hullámok, vagy szél által üzeve a kiaggatott horgokat és zsinegeket magukkal szakítják; hosszú, nyulánk ágai az evezőrudak elé sulyos akadályokat gördítenek, sőt még az úszóra nézve is veszélyesek lehetnek, a mennyiben tagjait körülhálózják, a számtalan fogas levéllek testébe akadnak, s így a szabad mozgást nagy mértékben megnehezítik. — E növénynek egyetlen egy példány, melyet a cambridgei kertben növeltek, négy év alatt annyira elszaporodott, hogy a Cam folyó vizálása 1 lábnyival növekedett, s a közlekedés rajta csak nagy ügygyel bajjal történhetett.

Az 1842-ik évben födözte föl Johnston György tudor e növény első példányait Skócia Dunse Castle nevű tavában, a hova szerinte Bugby kikötőhelyről származott. — Eredetéről nézve azt gyanítják, hogy kanadai építő fával hozták át egykor Amerikából egyes töredékeit, vagy magzsemeit, ama kikötő helyre, s miután innen minden irányban csatornák ágaznak szét, rövid idő alatt az ország legtöbb folyóit és tavait ellepte. — Nem kevésbé érdekes példáját nyújtja a növényvándorlásnak a mi harmatfünnel és szuharvirágnakulak rokon *aldrovanda vesiculosa*. — E virág eredetileg Keletindia forrájához tartozik s a bengaliai mocsarak lakói, néhány évtized előtt azonban északi, később déli Olaszországban, valamint Franciaország déleleti megyéiben is fölta-láltak. E lelhelvekből azt következtették, hogy e növény nem épen trópusi, hanem egyáltalában melegebb éghajlatot kíván, s így annál nagyobb meglepetést okozott, midőn 1830-ban Lívánában, és pedig a Pínsk melletti mocsárokból s később Sziliziában is ugyanazon növényre akadtak. — Mily véletlen esetekről függ gyakran a növény vándorlása, számos idegen földön meghonosult növény példája mutatja. Így péld. néhány év előtt egy thuringiai város környékén egy, különben csak Persiában és a kaukasi hegyekben honos virágot födöztek föl, melynek eredete annál rejtélyesebb volt, miután a vidéken senki sem tenyészette. tehát a szomszéd kertekből nem származhatott. Végre közelebbi vizsgálat folytán kiderült, hogy a persiai rovarirtó porban ugyanazon növény egyes töredékei s apró magvai találtnak s így nagyon is valószínű, hogy az ilyen elszórt rovarporok közöni elterjedését. — Déli Spanyolországban időnkint oly növények tűnnek elő, a melyeket ott azelőtt senki sem ismert, s a melyek eddigél csak Ázsiában találhattak. A mint Algéria, s a szomszéd tartományok virányának tanulmányozásából kiderült, Észak-Afrika képezi azon utat, melyen át az ázsiai növényzet ama gyermekei Spanyolorhonba hatolnak, s innen többnyire Európa egyéb délszaki vidékeire is elterjednek. Az esetleges növényvándorlás légszembetűnőbb és egyszerűbb minden tanulságos példáját déli Franciaország Montpellier nevű városának csodás virányzata mutatja.

E város közelében, a Lez folyó mentében egy nagy kiterjedésű mező létezik, mely azelőtt a folyóban megmosott gyapjú szárítására használtatott, s részben még jelenleg is használtatik, habár újabb időben a gyapjut nagyobb részt gépek által mossák, szárítást gőz által eszközözik. — E nevezetes iparezikk Montpellierhez az ő világ legkülönbözőbb vidékeiről szállítatik, s így történt, hogy

az általa elszórt magvak a nevezett mezőn számos külföldi növényt meghonosítottak, úgy, hogy e kis terület jelenleg a maga nemében egyetlen, rendkívüli gazdag élő növény-gyűjteménnyel bír. — Goiron francia tudós szerint a fajok száma már a negyedfélszázat meghaladta, s ezek között 54 új alak fordul elő, melyeknek hazájai ismeretlen, melyek tehát valószínűleg oly vidékekről származnak, a hova a tudomány kutató szelleme még el nem hatott. — Mindezen és számos egyéb példák nem csupán nagy érdekel, hanem egyszerűs mind kitűnő gyakorlati jelentőséggel is bírnak, a mennyiben azoknak nyomán, s általán a növényvándorlás elvének segítségével a tenyésztet számos, eddigél rejtélyes jelenséget lehet könnyű módon földérteni.

Igy történt ez nemrég egy oly tünémennyel, a mely három század óta függő kérdés volt a természet barátjai előtt. Nyugatra az Azori szigetekről egy — *sargassum bucciferum* — nevű zuzmófaj több ezer négyszög mérföldnyire borítja az Atlanti óceán felületét, oly sűrű tömeget képezve, hogy a hajók csak nagy ügygyel bajjal hatolhatnak át ezen csodás „fűtengeren.” — Az óceán itt nagyobb részt oly rendkívüli mélységgel bír, hogy azt gyanítani sem lehet, miszerint e növény a tenger fenekén gyökerezik, s a vihar által ragadtatik a víz felszínére.

Columbus, a ki e mesés „fűtenger” legelső ismertető, sikertelenül fáradozott e tömeges tenyésztet eredetének megfelfedezésén, s a későbbi kísérletek szintoly eredménytelenek maradtak, míg végre a lefolyt évtizedben Mertens jeles fűvész alaposan bebizonyította, hogy ama roppant növény-tömeget a tenger folyamai az Indiai óceánból hozzák, s az általuk körüllyott csodás vízföldre gyűjtik, a hol az más vízinövények módjára tenyészik, a nélkül azonban, hogy gyümölcsöt érlelne.

E nézet már csak azon egy védokánál fogva is igen valószínűnek látszik, hogy ama növénytömegekben számos oly habarec és egyéb tengeri állatfajok találhatók, melyek különben kizárólag az Indiai óceán lakói. — (Sachse nyomán.)

H—l Béla.

Egyveleg.

** (A föld legnagyobb vasgyára), Dél-Walesben, Menthir Tydoli, mellett Doolis angol birtokos. Ezen vasgyárban 18 kohó van folytonos járatban, melynek mind-egyike hetenkint 8—10,000 mázsa nyers vasat készít, azonkívül még 151 kavarógemencze és a 11 hegygyárnak megfelelő számú hegesztő-kemenczék. Évenként ezen gyárban 2.600,000 mázsa nyers vas és 1.800,000 mázsa rudvas készítettik. Ezen gyár tehát kétszer annyi nyersvasat készít évenként mint Magyarország, és tízszer annyit mint Szászország 1858-ban készített. Évenként egy millió mázsánál több közeneet fogyaszt, mint Bécs városa, és négyszer annyit, mint Pest jelenleg. A gyárban alkalmazott 8000 munkás egy évi bére 3 millió forintot meghalad.

** (Egy névtelen pör) néhány hét óta nagy feszültégen tartotta Bernben a közfgyelmet. Néhány hónap előtt egy ottani lakos, Tripmi, hirtelen meglalt; Demme orvos és háziorvát honozolta tetemét s a halált természetesen mondta. Későbbben kisült hogy Tripmi nagy mennyiségű strich in által mult ki. A mérgezés vádjá alatt özvegye és Demme orvos állottak. Az esküszék azonban, hosszú tárgyalás után mindkét vádlottat fölmenté, hanem Demme orvost az államiügyész nehéző kötelesség sértésével vádolta, mivel hamis jelentést tett a hatóságoknak a kimúlás okát illetőleg, és a pörköltsegek megtérítésén kívül 5 évre akarta orvosi jogától megfosztatni. Az ítélet következő volt: A törvényszék Demme orvost a vizsgálati költségek felében elmarasztalta. Tripminek ellenben 1500 frank kárpótlást ítélt meg.

** (Egy névtelen adakozó) a „Swatbor” nevű cseh írói segélyegyletnek 10,000 forintot ajándékozott azon kikötéssel, hogy a kamatból élte fogytáig 400 frtot huzhasson, halála után pedig az egész kamat pályamunkák jutalmazására fordíttassék.

** (Páris népessége.) Párisnak, a kereskedelmi kamra legújabb összehámitása szerint, most 1,700,000 lakosa van: ezek közül 400,000 saját birtoka jövedelméből, állam-hivataltól és szabad művészetből él; 100,000 van az iskolákban, kór- és fogházakban: 200,000 él kereskedésből; 1,000,000 az iparból E számhoz még 30,000 katona járul.

T Á R H Á Z.

Irodalom és művészet.

*(Egy nagy statisztikai kimutatás) jelent meg Stolp Károlynál, melynek címe: „Az összes államok statisztikai táblázata.” Dr. Hübner után Gyene Gusztáv. 1864. E táblázat egy óriási lapon a föld minden államának nagyságát, népességét, adósságait, fővárosait, hadierőjét, stb. tartalmazza. Ara 24 kr. Főhívjuk reá a népek labirintusában magát tájékozni kívánó közönség figyelmét.

*(Legegység szépirodalmi lapunk, a „Hölgyfutár”), több mint 14 évi pályafutás után elszenderült. Sajnálunk kellene, mint oly vállalatot, mely egyidőben egyedüli közlönye volt a magyar szépirodalomnak, s kár, hogy szép hivatását utóbb szemelől tévesztve, halálát önmaga siettető. Egyébiránt, mint halotti jelentésből olvassuk, új évre újra föltámadni készül. Ohajjuk, hogy vele akkor oly alakban találkozzunk, mely régi fényéhez méltó legyen.

*(Az „Ország Tükre”) című képes lapot Gyárfás Ferenc, az egykori „Hirmondó” szerkesztője vette meg s fogja újévtől kezdve szerkeszteni.

*(Egyik vidéki lapunk), a „Felvidék”, mely eddig Ungvárt, Bánóczy Ferenc által nagy buzgalommal szerkesztve, hű titkrőzője volt a környék viszonyainak, s folyvást megérdemelt pártfogásban részesült: jelenleg, hogy címének még inkább megfelelően, helyet cserél, s főhadiszállását Kassára teszi át, a mi mind a lapnak mind a felvidékeknek csak előnyére válhat.

*(Egy költeményfűzér.) hirdet előfizetést Rácz Miklós, mely mintegy 10–12 íven jövő évi január első felében jelenik meg. Ara 1 ft. Az előfizetési pénzek decz. 15-ig szerzőhöz Pestre (hatvani-utca 9 sz.) küldendők.

*(Napoleon császár szobra Libanytól), melyért a pesti és bécsi arany- s ezüstműves egyet az ősz művészt birtokbéli tagjává nevezte, a nemzeti múzeum tiszteletbeli van, noha Besztercebánya városának azon fölszólítása, melyben Magyarország városait és szobor megfektetése aláírásra hívta föl, a megállapított 4000 forint helyett csak 1200 forintot eredményezett. Több város éppen nem vett benne részt. Bár a mi, melynek ezüst értéke 700 forintra rúg, az említett sokkal csekélyebb összegért is átadott a nemzeti múzeumnak, de az aláírás még ez év végeig nyitva marad, hogy a netalán elkésett öszegnek is bejöhessenek. Besztercebánya városa nyilvánosan számot fog adni az eredményről.

*(Kamarai hangversenyek.) A négy kamarai hangverseny, rendezve Spiller Adolf, Szuk Lipót, Saphir Károly és Zöllner Rudolf által, az evang. gimnásium teremében (sütő-utca 3. sz.), nov. 20-án, továbbá december 4. 11 és 26-án fog végbemenni. Mindegyik hangverseny pontban fél öt órakor kezdődik. Programjaik következők:

1. Első kamarai zeneverseny (nov. 20-án). Schumann Robert négyese, Beethoven L. harmasa zongorára. A zongoraszót előadja Khayll Antal ur. Spohr Lajos ötöse, két hegedű és gordonkára. A második mely hegedűszót előadja Strohmayr Adolf ur. — Második kamarai zeneverseny (decz. 4-én). Hiller Nándor esti zenéje (Serenade), hegedű és gordonkára. A zongoraszót előadja Fáy Erigyes ur. Mendelssohn B. négyese. — Harmadik kamarai zeneverseny (decz. 11-én). Hummel N. J. nagy harmasa. A zongoraszót előadva Erkel Gyula ur. nemzeti színházi karmester által. Volkmann Robert négyese. — Negyedik kamarai zeneverseny (decz. 26-án). Schumann Robert ötöse, zongora, két hegedű, mely hegedű és gordonkára. A zongoraszót előadja Theindl N. J. ur. Beethoven L. négyese. — Erkel Gyula, Fáy Erigyes, Khayll Antal és Theindl N. J. urak szívesüggéből működnek közre. — Bérlet mind a négy kamarai zeneversenyre: körszék 6 ft., számozott szék az I. rendben 4 ft., számozott szék a II. rendben 3 ft., bemenet az erkélyre 2 ft. — Bérleten kívül egy-egy kamarai zeneversenyre: körszék 2 ft., számozott szék az I. rendben 1 ft. 50 kr., számozott szék a II. rendben 1 ft., belépti jegy az erkélyre 70 kr.

*(A nagy zenemesterek legjelesebb operáinak nyitányai) közül ötven válogatot darab jelent meg Rózsavölgyi és társa műkereskedésében két kézre, zongorára átírva. A zeneirodalom terén e kiváló kedvelt műveket tartalmazó kiadásban a következő nyitányok vannak befoglalva: Auber-től: a Fra Diavolo, Balák, Portici néma; Beethoven-től: Coriolan, Egmont, Fidelio, Leonore 1805, Leonore 1806, Prometheus; Bellini-től: Norma, Piraták,

Puritánok, Romeo és Julia, Alvajáró, Straniera; Boieldieu-től: Párisi János, Fehér nő; Cherubini-től: Lodoicea, A vízihordó; Donizetti-től: Belizár, Bajtál, Lammermoori Lucia, Borgia Lucretia; Gluck-tól: Alceste, Armida, Iphigenia Aulisban; Gounod-tól: Faust, Mireille; Herold-tól: Zampa; Kreutzer-től: A granadai éji-tábor; Mehul-tól: József és testvérei; Mozart-tól: Così fan tutti, Don Juan, Nőrablás a szerailból, Figaro lakodalma, Idomeneo, Titus, Varázssip; Rossini-től: Szévilai borbély, Tolvaj szarka, Erzsébet, Othello, Semiramide; Spontini-től: Cortes Ferdinánd, Vestalin; Weber K. M. től: Euryanthe, Büvös vadász, Öröm-nyitány, Oberon, Preciosa. Az itt elősorolt nyitányok, a hasonló operákból a legkedveltebb dallamokat foglalják magukban. Az egész, 50 nyitányt tartalmazó s díszes czink-vésztű műnek ára 6 forint, s e szerint egy-egy nyitány nem kerül többé 12 krajczárnál. Gyűjtőknek 10 példány után egy tisztelet-példány jár. Az első kötet — mely az 1–25. sz. tartalmazza — már megjelent, s a hat forint beküldése után azonnal megküldik a megrendelőnek posta útján. A második kötet: 26–50. legfőkébb négy hét lefolyása alatt okvetlen megjelen, s azt az előfizetők bérmentve veendik azonnal posta útján. A két kötet megjelenése után, ezen nyitányok csak egyenként lesznek kaphatók és sokkal magasabb bolti áron. — E szép kiállítású és válogatott gyűjtemény a zenebarátok figyelmére és pártfogására érdemes.

Egyház és iskola.

*(A losoncai h. h. gimnázium jelen állapota). Az unio tudvaleg megszűnté után is, a losoncai ref. egyház semmi áldozatot nem kimélt az eddig is jó hírű gimnázium fennntartása és fölvi-rágoztatására. Mindenekelőtt a tanárok fáradsá-mait méltányolván, fizetésüket felemelte; továbbá két új tanárt választott, u. m. n. Vitéz Lajos, a ki egyszersmind rendes lelkész, és Csicsódy József tanárokat; végül a szegény tanulók részére alu-menauot alapított, melyben a növendékek 20 fnyi évi fizetés mellett tisztességes ellátást nyernek. Az alu-menaua felvételt minden, kitűnő szorgalmu és jó erkölcsű ifjú, valláskülönbség nélkül; ez évben is 3 római kath. ifjú részesült az alu-menauum jótéteményében. A tanuló ifjúság összes száma a hat osztályban 82; nemzetiségre nézve mind magyar; vallásukra nézve van: hely. hitv. 31, ágost. hitv. 21, róm. kath. 11, mózes val. 19. A tanuló ifjúság szellemi és erkölcsi haladása is dic-séretre méltó; az 5. és 6-ik osztályu növendékek magyar olvasó- és szavalo-egyletet is alakítottak. — Ily kedvező körülmények közt remélhető, hogy ezen, sok csapástól sújtott és jobb sorsra méltó tanintézet egykori fénykorát nemsokára elérndi.

Ipar, gazdaság, kereskedelem.

*(Lóversenyek Jászberényben.) A heves-megyei gazd. egylet által okt. 22–24 napjain rendezett gazdasági kiállítás alkalmával lóversenyt is tartottak Jászberényben. A verseny, melyre kilencz lovat jelentettek be, akként történt, hogy a versenyzők sorshúzás útján három csapatra osztva, minden egyes, három-három lovasból alakult csapat külön indult és versenyzett, és a midőn mind a három csapat versenyt futott, a három futásnak nyertesei együtt versenyeztek az első díjra; tehát mind a három futás külön szakot képezvén, az elsőben Bujdosó András derese, a másodikban Velkey Ferencz fakója, a harmadikban Velkey Antal pejlóva lón az első s jóval társai előtt érkezett be a célponthoz. A negyedik szakaszt képezte most a három nyertesnek együtt versenyzése, melyben Bujdosó András derese lón az első, Velkey Ferencz fakója a második, Velkey Antal peje a harmadik. S ezen sorban nyerték a díjakat, — melyek közül az első két körmezi aranyból, a második egy aranyból, a harmadik egy tallérból s mindegyik a hozzá mért dícsősgéből állott. Meg kell jegyeznünk, hogy mindannyian szörén, nyereg nélkül ülték a lovat s a kilencz versenyző telivér magyar huszárként ülte lovat, mintegy lovából kinőtten szágulda a célpontra felé.

*(Régi pengő pénzek beváltása.) A nemzeti bank igazgatósága felszólítja azokat, kik régi, pengő pénz értékre szóló bankjegyek birtokában vannak, hogy azokat beváltásra mielőbb küldjék be a bankigazgatósághoz, annyiaval is inkább, minthogy 1867. január 1-én tul a bank nincs kötelezve a p. pénzre szóló jegyek beváltására.

Közintézetek, egyletek.

*(A magyar gazdasszonyok egylete) nov. 5-én tartott választmányi ülésén a kiállítási bizott-mány nevében Simigh Istvánnal rendező beadta kiállítási jelentését, melyből kitűnik, hogy mind a kiállítók, mind a kiállított tárgyakra nézve ez idei gazdagabb volt az előbbieknél, és tekintve a pénz szűkét, az eredmény kielégítőnek nevezhető; be-jött 695 ft. 60 kr.; kiadás volt 195 ft. 24 kr., tiszta jövedelem maradt 500 ft. 36 kr.; kiosztatott jutal-mul 37 arany, 30 tallér, 8 darab ezüst forintos, 57 arany és 37 ezüst oklevél. — Továbbá a deczem-beri sorshúzásra több beküldött nyereménytár-gyat jelentett be az elnök, mely adományok Herczberg ur. boltbankiállattitni elhatározatván, az ajándékozónak és végre a kiállítási bizott-mánynak fáradságáért nyilvános köszönetet sza-vaztak. — Végre általános pártolásban részesült azon indítvány, hogy a deczemberi sorshúzás hangversenynyel összekötve tartassék és a fenn-maradt sorsjegyek a bemeneti jegyekkel elada-dók. Legelőszörübbnek tartatván helyiségül az újonnan épüldő rodott-terem; melynek meg nem nyerhetése esetében, más alkalmas helyiség kisse-melésére, valamint az egésznek kivételhez megki-vántató előlépések megtételére Braun Lajosné alelnök és az indítványozó Kralovicsky Istvánné kéreték föl.

*(A „Pesti biztosító intézet”) iránt oly nagy részvét és bizalom mutatkozik, hogy a közönség számára fontartott részvényeket már az aláírás harmadik napján nemcsak teljesen aláírták, de tul is jegyzeték nevezetessé mennyiséggel. Mindamellett az aláírás részvényaláírás felhívásban közzé-tett idő egész tartama alatt nyitva marad, az igazgatóság alkalmat akarván nyújtani, hogy ez intézet iránti érdekeltség minél szélese körben el-terjedjen, és akkor a még bejegyzendő részvény-számok mennyiségéhez képest az egyesek által már bejegyzett, nagyobb mennyiségű részvények számát le fogják szállítani.

*(Főhivós Szabolcs megye hölgyeinek.) A „Szabolcs megyei kórház-egylet” választmányának 1864. szept. 10. kelt határozata folytán Szabolcs-megyei lelkes hölgyei a szabolcs megyei kórház-egylet részére vászonneműek adományozására, s ily adakozások gyűjtésére, továbbá az adományok-nak kórházi gondnok Szellemy Mihály urhoz leendő beküldésére tisztelettel kérték meg. A mennyiben az alább név szerint kiírt hölgyek közül egyik vagy másikhoz felhívás az egylet vá-lasztmányától épen nem függő ok miatt nem jutott volna: ezen hírlapi felhívás folytán szíves-kedjenek fennírni nemü adakozást és adakozás-gyűjtési eredményt e hó végeig nevezett gondnok kezéhez juttatni. — Közli Nagy János, egyleti jegyző. *)

*(A tiszta-marosi vízszabályozó társaság) a hó 3-dikán tartá közgyűlést Nagy-Kikindán, Ka-rácsenyi László elnöklet alatt. E közgyűlés által hat új főbiztos nevezetett ki egyenként 500 ft. fizetéssel, és pedig három a tiszai, három pedig a marosi terület számára. A közgyűlés elé terjesztett számadások és jelentések egyhangu helyeslést nyertek s a legközelebbi építési évben teendő szá-bályozási munkálatokra a költségvetés 50,000 ftal állapított meg, mely összeg részint a 30,000 fnyi készpénzkészlet, részint pedig a de-cember hóban teendő befizetések által lesz fede-zendő.

Mi újság?

*(A t. sdghi akadály-verseny.) Mint a „V. V.” lapnak írják, a napokban T.-Sághon gróf Keglevich Béla által rendezett agarászat alkal-mával a házi-asszony gr. Keglevich Béláné, Bat-thyány Ilona grófnő, igen szép tisztelet-díjat aján-lott a nov. 6-án lovagolando akadály-verseny nyertőjének. A jelenvolt agarász-lovasok közül azonnal ötven jelentkezték a gróf Szapáry Iván „Intheriress” lova ért először célhoz. A második Blaskovich Ernő „Lenke” nevű lova volt, mely a házi-ur által felajánlott szép lovagló ostort nyerte. — E versenyt egy magánfogadás után létrejött sikeresen követte, melyben Blaskovich Ernő „Móra” nevű lova győzött, gr. Szapáry Imre „Bunkó” nevű lova ellen.

*(Gyufa általi önmérgezés.) A mint nekünk írják, Komárom megyében, Ekel helységben,

*) Kérteknek a hazai lapok a jelen közlemény átvé-telére.

Melléklet a Vasárnapi Ujság 46-ik számához 1864.

egy közbirtokos neje, született Pogrányi Ida asszony, két gyermek anyja, ezelőtt mintegy három héttel, — mint mondják, házassági viszályok — és már az önmérgezés előtt észrevehető örülési ro-hamában, — két csomag gyufáról leszedett phos-phor által magát megmérgezte. A sietve alkalmazott orvosi segély kiűrtette ugyan a gyomorból a mérge-anyagot: mindazáltal a nő, hat napi kin-lódás után megszűnt élni, s el is temették: de az esemény, a komáromi megyetörvényszékhez beje-lentetvén, e hó 4-én hivatalos orvosi vizsgálat végett a holttest felasztott. Többek állítása szerint, a nő öngyilkossági szándékát több ízben nyilváni-totta: mindazáltal ez úgy mibenlétét, a folyamata-mban levő törvényes vizsgálat legjobban felderítendi. — Szintén a mult hó elején Posonymegyében, Pa-dány helységben, az ottani ref. lelkész virázó éveiben álló hajadon leánya lett phosphor általi önmérgezésnek szomorú áldozatává. Öngyilkossá-gának oka, a leánynak eszélyes apja által tiltott; de a leány által folytatott titkos szerelmi viszony szomorító következményétől való félelemben kere-sendő.

*(Öngyilkosság.) Mint a kolozsvári lapok írják, ott Dorgó Jenő másodéves jogászt, az alig 23 éves, deli külsejű ifjút, e hó 3-án reggel szobá-jában agyonlőve találták. Halála előtt kevéssel levelet írt egyik barátjához, melyből kitűnik, hogy szerelmi csalódás miatt maga oltotta ki életét. — Levele higidatán s biztos kézzel van írva; a leg-apróbb részletekre kiterjedőleg rendelkezik. — „Mondják — írja többi közt — hogy a kik el akarják magukat vesztetni, előbb eszméletüket veszítik el: ez nálam nem így van; én egy kis izga-gottságnál egyebet nem érzek.” Azután kéri barát-át, hogy minden tévhiedelem eloszlátására ne titkolja el leveleinek ilyszert sorait: „A mióta születtem, mindig szerencsétlen voltam; magamra álltam a nagy világban, most vélttem egy lényt föl-lelni, ki megért s osztja érzelmemet: az irgy sors ezt is kiragadta karjaim közül! Halálos ítéletemet ezelőtt két órával tudám meg; tovább élni nem akarok.” — Azt hiszik, kedvese levelet intézett hozzá, melyben szerelmi viszonyukat részéről megszakítottának nyilváníta: ez volt a ha-lálos ítélet. — Nagyszámú ifjúság s közrészvét kísérte sirjába a sokakolt szeretett ifjút.

*(Két nehéz mesterség.) Joachim, a híres hegedűművész hazánkba, Hannoverban laktában szobájából épen oda lótt, a hol a fiatalág kor-csolyázni szokott. Ő is megkívánta a nemes mu-ltaságot, kiment, s az ott levő vállalkozótól egy pár korcsolyát bérlet; azonban kinyilatkoztatva, hogy nem tud korcsolyázni. Nem tesz semmit, mond a korcsolyás, majd megtanulja, csak így meg így tegyen. Probálja Joachim, s csakugyan szerencsén el is esett. „Persze, — mondja erre a derék korcsolyás, — ez nem olyan könnyű dolog, mint a hegedűlés.”

*(Örgyilkosság szerelemföltétele.) Komá-romból a következők esetről tudósítanak bennün-ke: Egy Léhner nevű kocsmáros észrevevén, hogy neje örömet idéz egy Nyikos József nevű ügyvédgyakornokkal; azért azt házától elűtötte, de hasztalan; — a titkos légyottak mégis megtör-tének. A férj gyanúja, egy, a neje által titokban Adonisához küldött szerelmi-leveleknek kézbe-kerítése által alapos levén, két ismeretes koresma-hóst fölbérelt, a kik is az ismert ügyvédgyakor-nokot elcsalván Léhner kocsmájába, azt ott hárm-an orozva megtámadták, fokkalal agyba-főbe verték, azután az utcára kivetették. A szeren-csétlen megebesült, életét megmentendő, egész életerejét összeszedve, futott a vész színhelyétől, de az örgyilkosok utána; míg az izraelita-imaház-nál elérvén, ismét kegyetlenül elverték, fejét és

karjait fokossal összezúzva, vérében fetrengve, ott hagyta, úgy hogy életben maradásához kevés áremény. Az örgyilkosok, részint városi rendőrök, részint várbeli fegyveres katonák által elfogattak, és a városi börtönben várják a törvényes vizsgálat után reájok kimondandó ítéletet.

Nemzeti színház.

Péntek, nov. 4. „Fiammina.” Dráma 4 felv. Szombat, nov. 5. „Ördög Róbert.” Opera 5 felv. Meyerbeertől. Rémi J. tenorista föllepte. A vendégművész jól iskolázott hang mellett gyakor-lott játékkal is rendelkezik, a mi szintén nagy előnyére válik.

Vasárnap, nov. 6. „A lelenec.” Népszimmi 3 felv. Szilgietitől. Hétfő, nov. 7. „A haramiák.” Schillertől, dráma 5 felv. Ford. Toldy Ferencz.

Kedd, nov. 8. „Fidelio.” Nagy opera 3 felv. Beethoventől.

Szerda, nov. 9. „Keztyű és legyező.” Vigj. 5 felv. Francziából ford. Csepregi L. Hirtling Mária harmadik föllepte. A vendég műgyerő alakja, átgondolt játéka, egyaránt kedvező benyomást tett a meglehetősen számmal egybegyűlt közönségre.

Csütörtök, nov. 10. „Faust.” Opera 5 felv. zenéje Gounod-tól.

Szerkesztői mondanivaló.

7390. Kassa. B. V. S. A lefolyt héten a hozzánk in-téztet kérdésekre lehetőleg kimerítő magán válaszu-nkat postai úton megküldtük. További teendőkre szívesen aján-l-kozunk.

7391. Régi nyelvműveink. Az 1541-i költői mű híven másolt kiadása nyomdai nehézségekkel van össe-kötve, a mennyiben egészen új betűket kellene hozzá ü-tetnünk. Ez pedig csak akkor érde meg a fáradságot, ha egészen új, most földeztet régi nyelvművek forogna ön-ban, nem pedig oly mű, mely már számos kiadásban jelent meg s melyről föl kell tennünk, hogy a magyar irodalom történetével foglalkozók úgy is ismerik a nevezetes ma-radványt.

7392. D. . . háza. Mindig örömmel veszünk egyes községek ily részletes ismertetését, csak azután ne cifrázná-némely ember oly nagyon, hanem írni meg nyugodt egy-szerűséggel, a mit látott s hallott. Rendesen úgy elborítja a saját és szomszár az ily műveket, hogy a posztó alig lá-tszik. Ebből talán még majd kiapogattuk.

7393. M. . . hoz. Furcsa kérdések intéztetnek a szegény M. . . hoz. A végén van a legfurcsább kérdés:

„— csak azt mond meg nekem, Naponta méla-bús gondolataimról, Csöndes éjszakákon édes álmaimról, Miért vagy én velem?”

Az ily kérdés még a rigorosumon is megakaszthatná az embert.

7394. T. Földvár. V. Sz. S. A lap is, a napár is elküldetett.

7395. Barna Ferkő. Valami nagy panasznunk nincs ellene. Akadéknál végig folydogál egy régen megasótt árok partjai közt, a melyen már annyi más víz leghőmpöly-gött. Egy kissé újabb meder és valami frissebb folyadék volna az, a mit ohajtanánk. Mert hiszen már most nem is mesterség, így elkövetnünk!

„Mert, a ki most előtte áll, Az, a kit ő régóta vár; Barna Ferkő a kedvese, Há szívének hű jegyese.

Csókot ad neki a leány — S ő sem olyan főseny talán — Hogy azt újra meg ne adja, S még vagy tizzel meg ne tódja.

És azután mind a ketten, Egy más mellé ülnek szépen — S a jó Isten mondaná meg, Mi mindenről nem beszélnek.

Akármirol is beszélnek, De csak ismét arra térnek, A mi olyan édesen szél, A közlegő házasságról” stb.

Nem gondolja az ismeretlen szerző, hogy ezt akármelyik fonóban is elmondták volna így?

7396. Telen. Sajnáljuk, hogy még se teli, se nyár használatra nem valók.

7397. Kolozsvár. R. T. A kérdéses képek valamelyik közlebbi számban Atalában tudatjuk önnel, hogy rajz-készletünk ismét örvendetesen szaporodott, s művészeink valóban elismeréreméltó igyekezetét s haladását tanúsítja.

Reméljük, hogy ön is hasonló értelemben lesz.

7398. Debreczen. Sz. népdal. A képeket eléggé né pies, csak egyes kifejezések nem népdalszerűek. De azért becsületes jó igyekezet.

7399. A fenixmadár. E tárgy volt már ismertetve lapunkban. A czikk nem világosítja fel újabb oldalról.

Nyílt tér. *)

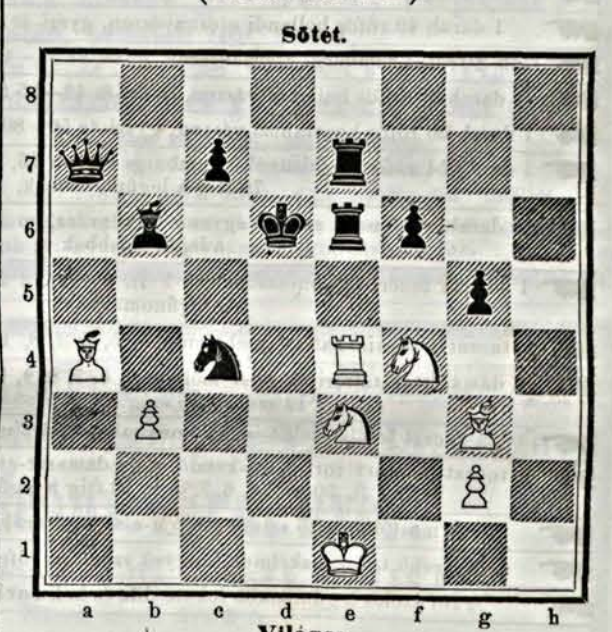
— (Beküldetett.) T. szerkesztőség! Becses lapja nagyszámú olvasó-közönsége előtt nem lesz talán érdektelen tudatnom, hogy a Kazinczy Ferencz s Dessewffy József által 1825-ben meg-indított

„Felső-Magyarországi Minervának” első öt évi folyamára vagyis 20 első kötete nálam eladás végett le van téve. A példány egészen tiszta s új. Fraenkel B. miskolci könyvárus.

*) E rovatban közölt cikkekért csupán a sajtóható-ság irányában vállal felelősséget a szerk.

SAKKJÁTÉK.

254. sz. feladv. — Bhai Sadu Singhtól (Kelet-Indiában).

Világos indul, s 5-ik lépésre matot mond.

A 250-dik számú feladvány megfejtése. (Ifj. Minckwitz Jánostól Lépésben.)

Világos. Sötét. Világos. A) Sötét. 1. Hc3-e4 d6-d5) Kd4-e4. 2. Vh2-h7 d5-e4. 2. Vh2-g2 K tetsz. sz. 3. Vh7-a7 mat.

Helyesen fejtették meg. Veszprém: Fülöp József. — Tállyán: H. Nagy Lajos. — N. Kikindán: Wolsinger Izidor. — Pesten: A „pesti sakk-kör.”

Rövid értesítések. Veszprém: F. J. és Kis-Kürtös: Cs. K. Előre is gondoltuk, hogy a 61. sz. társas-játssma nagy érdeklél fog bérni a sakkjáték barátai előtt. Annál-inakbb örülünk, hogy a vidék sakkjátékosai is megtalálták a helyes utat, mely egyedül vezet győzelemhez. A kérdéses hadállás beküldött fejtegetése egészen helyes. A „pesti sakk-kör” megnyitó csinos játssma különben a külföld előtt sem maradt észrevétlen, a mit mutat azon körül-mény, hogy a bécsiak, a pesti sakk-körtől az eszmét föl-ragadva, a német lapokban közzétett felhívások szerint, már is társas-játssma rendezése által akarnak életet önteni az alvó sakk-életbe. Ez a pesti sakk-kör életrevaló-ságának első győzelme. — Tübbeknek: A 252. sz. felad-ványban cő-re még egy Sötét gyalog állítandó.

TARTALOM.

Lamarmora Alfonz (arckép). — A három katona. Szász Béla. — A szent-gothárdi útkövez és a savári béke (folytatás). — Csúlyk Á. — Az egészség ápolása az elek-tor különböző szakaiban (folytatás). — Felő-Bánya (képpel). Kóndes G. — Zurány, Fessler Ignác szül.-helye (képpel). Halasi G. — Pécs községe és bányászata (rajzzal). — A növények vándorlásáról H. L. Béla. — Egyveleg. — Tárház: Irodalom és művészet. — Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedelem. — Közintézetek, egyletek. — Mi újság? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Nyílt tér. — Sakkjáték. — Hei napár.

Felelős szerkesztő Pakh Albert. (Lak. magyar-utca 1. sz.)

HETI-NAPTÁR.

Hónapi és hetinap.	Katholikus és Protestáns naptár.	Görög-orosz naptár.	Izraeliták naptára.	☉ Nap hossza kel nyug.	☾ Hold hossza kel nyug.
November	November	Novemb. (6)	Marchesv	13 Vasár. B 26 Koszka Szarapiv. v. r. Klementina Lipót	14 Ananias 231 22 7 2 4 25 47 37 4 26 6 29
14 Hétfő	14 Hétfő	14 Hétfő	14 Hétfő	15 Bojtnap 232 22 7 4 24 61 40 5 12 7 39	15 Bojtnap 232 22 7 4 24 61 40 5 12 7 39
15 Kedd	15 Kedd	15 Kedd	15 Kedd	16 Szerda 233 23 7 5 23 75 25 6 4 8 43	16 Szerda 233 23 7 5 23 75 25 6 4 8 43
16 Szerda	16 Szerda	16 Szerda	16 Szerda	17 Csüt. 234 24 7 6 22 88 49 7 0 9 37	17 Csüt. 234 24 7 6 22 88 49 7 0 9 37
17 Csüt.	17 Csüt.	17 Csüt.	17 Csüt.	18 Péntek 235 25 7 6 21 101 50 8 1 10 24	18 Péntek 235 25 7 6 21 101 50 8 1 10 24
18 Péntek	18 Péntek	18 Péntek	18 Péntek	19 Szomb. 236 25 7 10 4 119 32 9 2 11 2	19 Szomb. 236 25 7 10 4 119 32 9 2 11 2
19 Szomb.	19 Szomb.	19 Szomb.	19 Szomb.	20 Sabbath 237 26 7 11 4 126 55 10 3 11 36	20 Sabbath 237 26 7 11 4 126 55 10 3 11 36

HIRDETÉSEK.

Hirdetmény.

Csak rövid időre

a jelen pesti Lipót-vásár tartama alatt

áruba bocsát

az óriáshegyi takács-egylet bizottmánya

a régi német színházterén, L. Sina-féle 1-ső sz. házban,

RINGAUF és HOEFFNER

urak fehér-árúkereskedése mellett, a kedvezőtlen időviszonyok s bukások következtében

450 darab

rumburgi és sziléziai hegyi-vásznat, rumburgi asztalneműket, zsebkendőket és kanavásznakat,

50%-tel olcsóbbért

a gyári-árakon alul.

- 1 darab fehér fonalvász, gyári-ár 18 ft., most csak 9 ft. 50 kr.
- 1 darab 30 rőfös házi-vászn, gyári-ár 22 ft., most csak 11 ft.
- 1 darab 30 rőfös rumburgi kreasz-vászn, gyári-ár 25 ft., most csak 13 ft.
- 1 darab 37 rőfös kézi-fonalvász, gyári-ár 30 ft., most csak 15 ft.
- 1 darab rumburgi vászn 8 ingre, gyári-ár 34 ft., most csak 17 ft.
- 1 darab 40 rőfös hollandi csernavászn, gyári-ár 32 ft., most csak 16 ft.
- 1 db 40 rőfös rumburgi csernavászn, gyári-ár 35-45 ft., most csak 18-22 ft.
- 1 darab 50 rőfös hollandi vászn, gyári-ár 46-55 ft., most csak 23-28 ft.
- 1 darab 50 rőfös konstanciái vászn, gyári-ár 56-80 ft., most csak 28-40 ft.
- 1 darab 54 rőfös legkisebb rumburgi vászn 26, 28, 30, 35, 40, 45, 50, 60, 70 ft. a legfinomabbak.
- 1 darab rumburgi színes ágynemű-kanavász, most csak 11, 12, 14 ft. a legfinomabbak.
- 1 tucat fehér vászn-zsebkendő 1 ft. 60 kr., 2 ft. 50 kr., 3, 4, 5, 6 ft. a legfinomabbak.
- 1 tucat francia batizt-zsebkendő 4, 5, 6, 7, 8, 10 ft. a legfinomabbak.
- 1 damaszt-asztalteríték 6 személyre 5, 6, 7, 8, 9, 10 ft. a legfinomabbak, 12 személyre még egyszer annyi.
- 1 tucat jöfőle cseléd- vagy konyhakendő ára most csak 2 ft. 50 kr.
- 1 tucat damaszt török-kendő vagy damaszt-asztalteríték ára most csak 4 ft. 50 kr., 5, 6, 7, 8, 9, 10 ft. a legfinomabbak.
- A most divatozó színes grapy-alsó-szoknyák ára most csak 5 ft.
- A legszebb teli-ruhákalmék hölgyek számára, rófe 25, 30, 40, 50, 70 krig.
- A rófe széles legfinomabb fekete, lila és kék cachemirek, rófe 95 kr.

Hogy az eladás a legnagyobb mérvben és gyorsasággal eszközöltet-hessék, — mindazok, kik legalsóbb is 50 ft. vásárolnak, egy fél tucat francia batizt-zsebkendőt, 100 ft. bevásárlásnál egy divatos long-hawt kapnak ráadásul.

Megrendelések, a pénzüszeg beküldése vagy postai utánvétel mellett a legelőkisebbséggel fogadják teljesíteni. — E tárgybani leveleket elfogadják: 863 (2-4)

METH S.

Pesten, a régi német színház-terén, b. Sina-ház 1. sz. a.

VÖRÖSMARTY minden munkáinak

első egészen teljes diszkiadása

276 ívre terjedő 12 kötetben

a költő arcképével és GYULAI jegyzeteivel megjelent, s 14 fért minden könyvkereskedésben kapható.

858 (1)

A kiadó: RÁTH MÓR.

Szabad Frankfurt városa által biztosított, s közvetlen felügyelete alatt álló 1 millió 967.900 forintos

legujabb nagy pénznyeremény-sorsjáték

200.000, 100.000, 50.000, 30.000, 25.000, 20.000, 15.000, 10.000, 6.000, 5.000, 4.000, 3.000, 2.000, 1.000 stb. forint nyereménynyel.

Már a legközelebbi november hó 23. és 24-én történendő sorsvázásban részt lehet venni csak 6 ujforint befizetés mellett egy egész sorsjegyet; fcl sorsjegy ára 3 ujforint. Ebbeli megrendelések közvetlen az alulírott bankházhoz intézendők.

Strausz Jakab m. Frankfurtban.

Mindazoknak, kikre ezen csak 6 húzából álló sorsjátékban legalább is 100, illetőleg 50 forint nyeremény nem találna esni, a befizetett 6, illetőleg 3 ft. visszatérítetik.

A hivatalos sorsvázási listák azonnal s ingyért küldetnek meg. A nyeremények kifizetése 14 napra a húzás után ezüstpénzben történik. 857 (2-4)

A t. cz. nagyobb földbirtokos uraknak.

Egy csehszarmasú üveggyáros, ki az üvegipar minden ágában évek hosszú során kellő tapasztalatokat szerzett, s ki több év óta Csehszarmaság egyik legnagyobb s legrégibb üveggyárában mint igazgató működik, s Magyarországgal s az azzal határos tartományokkal a legelégesebb üzlet-összeköttetésben áll, — óhajtaná Magyar- vagy Erdélyország dűsgazdag erdős vidékén, vagy az illető birtokos ur számára, mint felelős igazgató, vagy saját számádsára, mint haszonbérbe birtosítók mellett, egy üveggyárat telepíteni, s azt a legkisebb hivatalkokkal s munkásokkal ellátni.

Az ajánlkozó egyszersmind a generátor-gázkemencék építésében is járatos. Mindazon uraknak, kiknek fájuk legmagasb érdekesítése szívükön fekszik, vagy mindazon üveggyárosoknak, kik nem nagy nyereséggel újak telepítvényeiket, bővebb felvilágosítás a legnagyobb készséggel adatik s biztosíték nyújtatik.

E tárgybani bérmentes leveleket „Glasfabrik“ cím alatt elfogad e lapok kiadó-hivatala Pesten, egyetem-utca 4-ik szám alatt. 799 (8-8)

KUGLER ADOLF

könyv-, mű- és hangjegy-kereskedésében Pesten (a Dorottya-utczában) most jelentek meg, s mindenütt kaphatók:

Jegyzék-naptár 1865-re.

Közhazsnu kez-könyv ügyvédek, peres felek, gazdák, iparosok és kereskedők számára.

Szerkesztő RÉSŐ ENSEL SÁNDOR.

Második évfolyam. — Verbőczy István arcképével.

Ára csinos vászonkötésben 1 ft. 50 kr.

Gombostű-naptár hölgyek számára 1865-re.

Szerkesztő RÓZSAÁGI A. — III. évfolyam.

Herczeg Odessalchi Gyuláné, gr. Károlyi Viktorné és gr. Széchenyi Ödönne jól sikerült arcképeikkel.

Ára csinos angol vászonkötésben 1 ft. 50 kr. Aranymetszésű kötésben 1 ft. 80 kr.

Dongó-naptár.

Nagy képes humorisztikus mulattató évkönyv tanulságos és hasznos jegyzetekkel az 1865-ik esztendőre.

Első évfolyam.

Szerkesztő MÉSZÁROS KÁROLY. Farnetszetekkel.

Ára csak 1 forint ausztriai értékben.

Bárhonnan érkező megrendelések a fenn elősorolt naptárakra, valamint bármely más munkára általam pontosan eszközöltetnek. 868 (1)

Helyiség-változtatás.

Ezennel tudomásra juttatik a magas nemesség s a nagyérdemű közönségnek, hogy a

„MINERVÁHOZ“ illatszere-áruda,

címzett

mely 34 évig a Kristóf-téri Becker-féle házban létezett,

a vaczi-utczai 21. számú Bene-féle házba,

a Jungk testvérek aczel-áru-kereskedése mellett, áttéttet.

Pest, október 1-jén 1864.

LUEFF M.

847 (3-8)

A PATKÁNYOK ÉS EGEREK

biztos és gyors kiirtása

egy csász. királyi kizárólag szabadalm. patkány és egérölő szer által gyertya-alakban

Egy darab ára 50 ujkr.

Valódi minőségben kapható:

PESTEN: Török József gyógyszerész úrnál, a király-utczában 7-ik szám alatt, — Pozsonyban: Scherz Fülöp úrnál. 806 (6-12)

Császári királyi szabad. tiszta-vidéki vasut.

MENETREND,

1864. október 1-től kezdve további rendelésig.

I. Bécs- és Pestről Kassa felé.

Bécs	indulás 8 óra	percz este	7 óra 45 percz	reggel este
Pest	6	25	reggel 5	35
Czegled	9	27	8	24
Szolnok	10	27	9	42
Püspök-Ladány	1	26	délután 1	20
Debrecen	3	—	3	47
Tokaj	5	25	8	6
Miskolcz	7	24	este 11	8
Forró-Encs	8	38	12	52
Kassa	9	58	2	49

II. Bécs- és Pestről Nagyvárad felé.

Bécs	indulás 8 óra	percz este	P.-Ladány	indulás 1 óra 58 percz	délután
Pest	6	25	Bereetty-Ujfalv	3	13
Czegled	9	27	Nagyvárad	4	38

III. Bécs- és Pestről Arad felé.

Bécs	indulás 8 óra	percz este	Mező-Túr	indulás 12 óra 54 percz	délután
Pest	6	25	Csaba	3	21
Czegled	9	27	Arad	5	27
Szolnok	11	19			

IV. Kassáról Pest és Bécs felé.

Kassa	indulás 5 óra 21 percz	reggel 11 óra	percz délelőtt
Forró-Encs	6	34	1
Miskolcz	7	52	3
Tokaj	9	35	5
Debrecen	12	12	délután 10
Püspök-Ladány	1	45	délután 12
Szolnok	4	44	4
Czegled	5	41	este 5
Pest	8	37	8
Bécs	6	—	reggel 6

V. Nagyváradról Pest és Bécs felé.

Nagyvárad	indulás 10 óra 6 percz	délután	Czegled	érkezés 5 óra 41 percz	este
Bereetty-Ujfalv	11	34	Pest	8	37
P.-Ladány	érkezés 12	48	Bécs	6	—

VI. Aradról Pest és Bécs felé.

Arad	indulás 9 óra 30 percz	délután	Czegled	érkezés 5 óra 33 percz	este
Csaba	12	6	Pest	8	37
Mező-Túr	2	32	Bécs	6	—
Szolnok	4	22			

A közállomásokról indulás ideje, a minden pályaudvaron kifüggesztett részletes menetrendben van kimutatva.

A vasúthoz csatlakozó postakocsik menetrendje:

Arad—Szeged. Indulás Aradról naponként este 7 órakor. Érkezés Aradra naponként reggel 3 óra 30 perczkor. (Az utasok korlátlan félétele mellett.)
Nagyvárad—Kölköszvár. Indulás Nagyváradról naponként este 6 óra 30 perczkor. Érkezés Nagyváradra naponként reggel 6 óra 45 perczkor. (7-8 utas félétele mellett.)
Nyíregyháza—Beregassz. Indulás Nyíregyházáról naponként reggel 7 órakor. Érkezés Nyíregyházára naponként este 4 óra 50 perczkor. (3 utas félétele mellett.)
Nyíregyháza—Szathmar. Indulás Nyíregyházáról vasárnap, szerdán és pénteken este 6 órakor. Érkezés Nyíregyházára hétfőn, szerdán és szombaton, délután 2 óra 45 perczkor. (3 utas félétele mellett.)
Nyíregyháza—Nagybánya. Indulás Nyíregyházáról hétfőn, kedden, csütörtökön és szombaton, este 6 órakor. Érkezés Nyíregyházára vasárnap, kedden, csütörtökön és pénteken délután 3 órakor. (3 utas félétele mellett.)
Tokaj—S.-A.-Ujhely. Indulás Tokajból naponként este 7 órakor. Érkezés Tokajba naponként reggel 4 óra 35 perczkor. (3 utas félétele mellett.)
Kassa—Lőcs. Indulás Kassáról naponként éjjel 12 órakor. Érkezés Kassára naponként éjjel 12 óra 10 perczkor. (3 utas félétele mellett.)
Kassa—Przemysl. Indulás Kassáról szerdán és szombaton délután 2 órakor. Érkezés Kassára hétfőn és pénteken délelőtt 10 órakor. (3 utas félétele mellett.)
Kassa—Szilégth. Indulás Kassáról naponként éjjel 11 óra 45 perczkor. Érkezés Kassára naponként reggel 1 órakor. (3 utas félétele mellett.)
Kassa—Munkacs. Indulás Kassáról naponként éjjel 11 óra 45 perczkor. Érkezés Kassára naponként reggel 1 órakor. (3 utas félétele mellett.)

7855 791 (7-12)

Az igazgatóság.

VALÓDI PAGLIANO-SYRUP,

Girolamo Pagliano florenzi professortól egyenesen ideszállitva, különböző mennyiségben kapható:

a magyarországi fővártokban TÖRÖK JÓZSEF

gyógyszerész úrnál Pesten, király-utca 7. szám alatt.

Az ismételadók igen kedvező engedményben részesülnek.

E szörp tisztítja a vért, eloszlatja a megromlott nedveket, megírítja és megjavítja azokat, következtében mindazok, kik e szörpöt havonként két napon át használják, jó egészségnek örvendnek. E szörp sok oly betegséget meggyógyít, melynél az orvosi szer csak egy javulást eszközölt. 828 (4-12)

** A gyermekek testi nevelése. **

Kiadásomban megjelent, s Hartleben és társai könyvkereskedésükben Pesten, valamint minden más könyvtárban kapható:

JÓ TANÁCSOK anyák számára.

A gyermekek testi nevelésének legfontosb pontjaira nézve a legelső években.

Függelékkel fiatal házasságok számára.

A születendő gyermekek iránti elő gondoskodást illetőleg.

Irta dr. Hufeland K.V.,

egykori porosz királyi államtanácsos és ndvari orvos.

Az eredeti kilenczedik kiadás szerinti fordítást átnézte és előszóval ellátta

POOR IMRE,

orvostudor, tudományegyetemi magántanár.

Ára csinos képes borítékba cart. 1 ft. — Angol vászonba kötve 1 ft. 30 kr. a. é.

HARTLEBEN ADOLF,

kiadó-könyvtár Pesten.

866 (1)

Olcsó fehér szövetek,

vég- és rőfszáma minden áron.

batiszt, clair, mul, jaconet, vapeur,

tarlatan, brüsseli tüll, blond,

virágos fekete szövet, virágos mul és illusio, végzésára a szövetek olcsóbbak.

Hímzések, női vászonkészletek és gyermek-cikketeket ajánl

TÜRSCHE F.

Pesten, vaczi-utca, a „nagy Kristóf“ mellett.

Becsos megrendelések utánvétel, vagy az összeg beküldése folytán, gyorsan kiszolgáltatnak. — Raktári árszabályt kívánatra bérmentve küldök.

Alulírt kiadónál épen most jelent meg, s Hartleben és társai könyvkereskedésükben Pesten (vaczi-utca 17-ik sz.), valamint minden más könyvtárban kaphatók:

A magyar eredeti regénytár VII—IX. része:

Várt leány várat nyer.

Történeti regény. — Irta Jósika Miklós.

Három kötet. Ára 3 ft.

Midőn jelen gyűjteményben — melynek czéja a legjobb eredeti regények választékát nyújtani a t. cz. közönségnek — Jósika Miklós legujabb regényét bocsátjuk közre, azon meggyőződést tápláljuk, miszerint jeles veterán írók számos tisztelőinek újólag alkalmat szolgáltatunk kedvenc örök ifjú szellem-üdességén és ragyogó képzeletén gyönyörködhetni.

A magyar eredeti regénytárban (I—VI.) eddig megjelent regények a következők:

TEKINTETES URAK.

Regény. Irta VAS GEREKEN.

Két kötet. — Ára 2 forint ausztriai érték.

ELADÓ LEÁNYOK.

Társadalmi regény. Irta VADNAI KÁROLY.

Négy kötet. — Ára 3 forint 50 krajczár ausztriai érték.

Kiadásomban továbbá megjelent:

DALOS KÖNYV.

Uj dalok népies magyar dallamokhoz.

Irta SZINI KÁROLY.

Ára csinos borítékba fűzve 50 krajczár. Bérmentesen küldve 60 krajczár a. é.

Kiért üritsük e pohárt?

Felkőszöntések (loaszatok) gyűjteménye.

Ára csinos borítékba fűzve 60 krajczár. Bérmentesen küldve 70 krajczár a. érték.

Hartleben Adolf,

kiadó-könyvtár.

852 (2-2)

Korneuburgi marhapor,

lovak, szarvasmarhák és juhok számára.

A londoni 1862-iki párisi, bécsi és müncheni érrel kitüntetve. — Ö felségei az angol királynő s porosz király udvari istállójában, ö felségei főlovászmesterei hivatalai által a készítő irányában nyilvánított tiszteletteljes elismeréseik szerint, kitűnő eredményen használtatik, s jónak találva:

Lónál: torok, mirigy, bélgyógyászat, étvágy-hiány eseteinél, tartására.

Juhnál: máj-méty elhárítására, az altest rothadásánál és más bajainál, hol a tehetlenséget tönkre teszi.

Virággyanta (Blüthenharz)

a házi-állatok természetlensége ellen.
Valódi minőségben kapható:

Pesten: Török J. gyógyszerárban, király-utca 7-ik szám alatt, — Thalmayer és társa, — Halbauer testvérek, — Glatz I. F., Blau M. P., — Hollossy testv. — Kínál és Fröhwrth uraknál.
BUDÁN: az udvari gyógyszerárban.

802 (3—4)

ROB-LAFECTEUR

Francia, Osztrák, Oroszország és Belgiumban egyedül elismert tulajdonságairól kellő felvilágosítást nyújt a minden könyv-árusnál és ügynököknél kapható ily című röpirat: „Brochure über die vegetabilische Heilmethode des Dr. Boyveau-Laffeur.”

A Rob-Laffeur, melynek hatóerege csaknem évszázad óta el van ismervé — vértisztító növényi szörp, mert könnyen emészthető, s izlése nézve igen kellemes. Ezen Rob a borbetegségek, valamint általában a megromlott nedvek s vér által előidézett bajok gyógyítására, minden ország legelső orvosai által a legjobban ajánlatik.

A szarvasgyökérből készült hashajtó szörpöt (Syrup Sarsaparilla) stb. messze fölülmúlja, s egyszerűen helyettesíti a halmozott (Leberthran), az antiscorbuticus szörpöt, valamint a hamilagot (s. Jod-Kalium).

E vértisztító növényi szörp csak akkor valódi, ha ezen aláírás van elítve: „Girandau de St. Gervais.” Alaposan és rövid idő alatt minden egyéb merkurialis anyagok használatára nélkül, gyögyír újabb és elévült ragályos nyavalyákat.

Kapható **PESTEN:** Török József gyógyszerárban, király-utczában 7. sz. **BUDÁN:** Bakats I. V. udvari gyógyszerárban. **TEMESVÁROTT:** Pecher J. E.

A központi raktár létezik Párisban, dr. Girandau de St. Gervais-nél, rue Richer, nro. 12. — Hamisítások ellen óvást tétetik. Minden előforduló esetben a szalag elkérendő, melylyel a dugasz borítva van, és melyen az aláírás: Girandau St. Gervais találatik. 710 (10—24)

KÁNYA JÓZSEF

(előbb Böhm és Kánya)

Pesten, József-tér 10-ik sz. a. ajánlja

minden évszakra
dúsan ellátott

legújabb bel- és külföldi

női-divatár
raktárát.

798 (8—0)

Az általános elismert valódi s egészen frissen érkezett

SCHNEEBERGI NÖVÉNY-ALLOP

mell- s tüdőbetegek számára,

továbbá: rekedtség, nátház, ingerkőhögés, mellzorogás, elnyálkásodás, torokgyulladások s nehéz légzés ellen, egészen friss minőségben kapható:

PESTEN: Dr. Wagner D., gyógyszerész a váci-utcon, — Török József, gyógyszerár király-utczában 7-ik sz. a., — Thalmayer A. és társa, — Oszelszky F., — Schirk J., — és Gerhardt A. uraknál.

BUDÁN: Schwarzmeier J. gyógyszerész urnál.

Aradon: Probst F. J. Aszódon Sperlagh J. gyógyszerész.
Bajan: Klenautz J.
Battonyan: Bignio K.
Belgradon: Nicolaovics test.
Beszterezén: Dietrich és Fleischer
Bonyhadon: Kramolin J. gy.
Brassóban: Gyertyánfy, Fabrick E. és Jekelius gy.
Brodban: Valentovics gy.
Csaktornyan: Káráss A.
Csuzon: Borsay F. gy.
Debreczenben: Gold N. gy.
Deesen: Kremer S.
Deitán: Braunmüller J. gy.
Devecserben: Hoffmann B.
Egerben: Wessely gyógyszerész.
Eperjesen: Zsembery Ign.
Ersekújváron: Conlegruer Ign.
Eszéken: Thüner fia, Des-sáthy, Kávylovicz gy.
Győrött: Brunner F.
Gyulan: Lukács gy.
Haczfeld: Hagelschmidt V.
Hátszegén: Mátyás B. gy.
Ipolyságon: Mikulási T.
Janosházán: Kuna gy.
Jolsván: Maletér gy.
Kaposvárt: Schröder J. gy.
Karásbészen: Weber A. gy.
Károlyfehérvárr: Fischer Ed. gy.
Károlyvárr: Benich J.
Kassan: Eschwig E.
Kecskeméten: Papp M.
Kesmark: Genersich C. és A.
Kis-Martonban: Kodolányi gy.
Kis-Spátay: A.
Kolozsvárr: Megay C. M.
Körmöczön: Draskóczy gy.

Köszegen: Strehle gyógyszerész.
Kubinban: Stojanovics Kun-Sz. Miklós: Stoits A. Lócsén: Lehrer S. J. gy.
Lublón: Krivácsy gyógyszer.
Lugoson: Arnold J.
Marosvásárhely: Jenev gy.
Mediason: Breiner K.
Miskolczon: Spuller J.
Mitrovicz: Kerstonosics A.
Mohácsen: Pryker Gyula gy.
Kögel D.
Mosonban: Pranter J. gy.
Munkácsen: Gröttler L.
Nagybányán: Horacek J.
Nagy-Becskerekben: Nedel-kovics és Haidogger.
Nagy-Kanisán: Welisch és Lovak gyógyszer.
Nagy-Károly: Schöbér C.
Nagy-Kiklin: Komka A. J.
N-Szalontán: Wölfl S. gy.
Nagyszombatban: Pantot-schek R. gyógyszer.
Nagyváradon: Janky A.
Nezsdarben: Fuchs J.
Nyíregyházán: Hönisch Ed.
Nyitra: dr. Láng E.
Oroszházán: Vangyel M.
Pancsován: Graff gy.
Pécsen: Kunz Nándor.
Pöcsén: Balogh gyógyszer.
Pozsonyban: Schneberger és Dussil gy.
Putkon: Szepessy gy.
Rakoson: Boromi K. gy.
Rimaszombat: Hamalir gy.
Rosnyon: Posch J. gy.
Ruman: Milutinovitz E.
Szabadkán: Hofbauer I. gy.
Szarvason: Réthy V.

Egy üveg ára 1 forint 26 krajczár.

Wilhelm Ferencz egészségi alma-bora és alma-czetje kitűnő szer: gyomorfájás, rögzített haszorulás, mellgyöcsök, fejköszvény s vértelülés ellen, csúszos és köszvényes bajokban stb. — Ára 50 kr.

A főraktár létezik **Büttner Gyula** gyógyszerésznél Gloggnitzban.

☞ Az Allop igen hideg és szellős helyet igényel.

814 (2—6)

Egy francia

származású, középkori s kellemes modoru egyén, ki egyszersmind az angol és német nyelv tökéletes birtokában van, — a francia és angol nyelvben oktatást kíván adni. E tárgybani bővebb felvilágosítással a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatala szolgál.

Dr. Kiesow J. G. valódi életessentiája Augsburgban.

Ezen essentia az ugynevezett házi-szerek közt tagadhatlanul az első osztályba sorozható, s mely sikerdús hathatósága, valamint annak feddhetlen készítmódja által máris világhírűvé vált, miként számtalan háztartásnál s különösen faluhelyeken, hol az orvos nincs mindig kéznél, mint tulbecsült s leghathatósabb házi-szer méltán ajánlható. Az életessentiának eljárás módja, a használati utasításból, mely mindenkinek ingyért szolgáltatik ki, bővebben meg tudható. Egy nagy üveg ára 1 ft., kisebb üvegé 50 kr., postai küldéssel 15 kral több.

A főraktár Magyarországon, s mel-
lektartományokra nézve **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerárban Pesten, király-utca 7. sz. a. Minthogy ezen életessentia hírneve és kedveltsége miatt sok utánzóra talált s melytől mindenki óvatik — ennélfogva az életessentia barátai közvetlen a főraktárhoz, hol az valódi minőségben kapható, sz-
közölhetik megrendeléseiket. 765 (12—12)

Kiesow J. G. Augsburgban.

Kölni székesegyház építési sorsjáték.

Porosz király ö felsége legmagas engedélye folyán a kölni székesegyház építési sorsjátékát, hogy a pompás egyház minamunkorra — helybenragyadt. Ezen sorsjáték követező pénzügyminiszter által kiadott, ugymint: 175.000. 17.500. 8.750 stb. forint; továbbá: a jelenben élő német művészek remekmű terményei 52.000 forint értékben.

A sorsjáték ára 2 forint, 21 sorsjegyre 20 forint. A husz félév évi december utoljána a királyi kormány felügyelete alatt történt nyitogatás.

Alulról kereskedő-ház ezen sorsjegyek eladását megkezdte, minden megrendelést gyorsan és pontosan teljesít; imádkozó eladók jelentékeny kedvezményben részesítettek.

Sorsjáték tervek ügyért szolgáltatnak ki. (3—6)864

A HANGRENDSEZERRŐL és zongorák hangolásáról.

Írta **GYÖRÝ SÁNDOR**, m. t. r. t. 861 (1)

POPP fogorvos urnak Anatherin-szájvizet használva, annak a fogakra és nyre való hathatóságáról meg-
gyógyozódva, miért kötelezve érzem magamat, a szenvedő emberiségnek használni akarva, s szájvizet minden kinek ajánlani. — Bécs, 1856. máj. 14.

Fürstenberg gróf m. p. 491 (11—12) tábornok.

Titkos betegségek

és idült, súlyos utóbaj ellen, több évi tapasztalás s a világhírű **Reichord** (egykor párisi tanácsnok) tanmódja után, siker biztosítása mellett rendel **SUGAR** orvostudor, — **Lakasa fürdő-utca 3-ik sz.**, a József-tér sarkán. Előfogad 11 órától 1-ig. Nőket 3-ól 4-ig. 816 (6—24)

☞ Megkereshető levél által is.

Hallatlan olcsó! 24 kötet szépirodalmi művek

a legjobb szerzőktől, u. m.:

Arany, Nagydai cigányok. — Bal-lasz S., Beszédei, 2 kötet. — Beöthy, Beszédei, 2 kötet. Ördög naplója. — Bernát, Kacagányok. — Czuczor, Népköltmények. — Degré, Ördög emlékiratai, 2 kötet. Novellái, 3 kötet. — Garay, Album. — Kálnoky gr., Karacsay Indár, 3 kötet. M. nép könyv-tára, 3 kötet. — Mocsary, Társasélet. Szathmáry K., Színezett lapok, 2 kötet. — Várady, Utolsó Árpád.

23 ft. 74 kr. helyett csak 6 ftért

3 kaphatók: 3
legolcsóbb könyvek raktárában
Pesten, fehér hajó-utca 1. szám, „fehér hajó” vendéglőben. 862 (1)

1864. december 1-jén

harmadik húzása a legújabb cs. kir. ausztriai

1864-ik évi

állam-kölesönnök.

E kölesön-sorsjegyek eladása, minden államban törvényesen meg van engedve.
A kölesön tőnyereményével: 20-szor 250.000, 10-szer: 220.000, 60-szor 200.000, 81-szer 150.000, 20-szor 50.000, 20-szor 25.000, 121-szer 20.000, 90-szor 15.000, 171-szer 10.000, 352-szer 5.000, 432-szer 2.000, 783-szor 1.000, 1350-szor 500, 5540-szer 400 forint. — továbbá kisebb nyerevényekben: 200, 195, 190, 185, 180, 175, 170, 165, 160, 155, 150, 145, 140 forint.

A kötelevények mindegyikének feltétel-
lenül legalább is 185 forintot kell nyernie.
5 húzás történik, u. m.: december 1-jén, márczius 1-jén, április 15-én, június 1-én és szeptember 1-én.

A fentebbi húzásokra érvényes eredeti sorsjegyek a legolcsóbban szerzethetők meg. Egy sorsjegy ára a legkisebbelbi húz-
ásra 3 ft. — Hat sorsjegy ára összesen csak 15 forint.

Játektervek s sorsjátszástajstromok ingy-
ért szolgáltatnak ki. A legesekélyebb mérvű megrendelések a pénzeszközök beki-
dése mellett, gyorsan és pontosan teljesít-
tetnek. Ebbeli bérmentes levelek közvetlen alulírtokhoz intézendők.

☞ Megjegyzendő, hogy csak certifi-
kátok két számmal, szerkesek és nyerevény-
számok küldetnek. 846 (4—8)

Schrumpf Jean
nagykereskedő-háza m. Frankfurtban.

Hirdetmény.

Alulírott bátorodik a honi gadaközön-
ségnek kegyes figyelmébe ajánlani váci-ut-
51-ik szám alatt felállított

GÉPGYÁRÁT,

számos évig tartó külföldi utazásai-
ban szerzett tapasztalatai elismereténél fogva vállalkozhatik a gépészet körébe tartozó minden művek szerkesztésére, de kivált a gőz- és mármalagok egyszerűsítésére és építésére. Alulírott mindennemű gépek és tárgyak a lehető legtekélyesebb kijavítását, a miert is partfogásért esedovón, teljes tisztelettel marad. 836 (6—6)

Havas Sándor,
gépész, váci-ut-51-ik szám alatt

Alulírt örömmel és az igazsághoz
híven bizonyoságot teszek arról, mi-
szent Popp G. J. ur

Anatherin-szájvizet használva, s azt
nemcsak jódsága, hanem kellemes íze
miatt is bátkinek a legjobban ajánl-
hatom. 489 (12—12)

Bécs, 1857. januárban.

Eszterházy Terecz herczegnő.

☞ Eszterházy Terecz herczegnő.

Heckenast[Gusztáv] könyvkiadó-hivatalában (Pesten, egyetem-utca 4-ik szám alatt) megjelent, s minden könyvtár- és könyvkötőnél kapható:

István bácsi naptára,

vagyis: családós házi-gazdáknak és gazdasszonyoknak, népnevelőknek, helység-elöljáróknak, iparosoknak és földmivelőknek való

KÉPES-KALENDÁRIUM.

Szerkeszti

Majer István.

Tizedik évi folyam.

Sok fametszvényvel.

Ara füzve 50 krajczár.

TARTALOM.

— A földes Uralkodóház. — Csillagászati és kortani jellemzés.
— Naptár. — Bélyegekről.
— I. Az erkölcsi világ. Isten legnagyobb tisztelet. kegyelet-
és szeretetünkre méltó. Ennek helyes módja. — Sz. Monika az arák
s anyák tükré. — A káromkodó. Pályadíjas elbeszélés (képpel).
— Az eskü. Beszédek a magyarok előkorából. — A tatárjárás. Nép-
rege a hajdanakorból. — István bácsi vásárra Keszkenétről.
— II. A Község naptára. Tízleves inség idejére. — A futóho-
mók lekötésének czéljairól módja (abrával).
— III. Népnevelők naptára. Mendik János érdemes népnevelő
(arcképpel). — Gulyás Gábor bárdnád kantor s tanító. — Böcsi
iskolamester arany ABC-je. — Taneszközök tárlata. — Egy két
könyv.
— IV. A gazdák naptára. A gazdaszát tanításának szüksége
néptanodáinkban. — Répa-mag termeléséről. — Milyen marhát
tartson a magyar gazda? — Rét-föld ontözögép (rajzzal). — Szál-
lítható emelőgép (rajzzal). — Ajánlatra méltó tűz- és kerti fés-
kendő (rajzzal). — Eke-tengely és kerék homok földekre (rajzzal).
— Gazdasági újdonságok.
— V. Gazdasszonyok naptára. Az anya és gyermeke. —
Morisz Margit. — Angosziola vagy Angusziola szofroniszbe. —
Galambház (képpel). — Mérges gombákat evésre alkalmassá tenni.
— Fagyos tagokra hatalmas gyógyszer. — Fejőgép (rajzzal).
— VI. Történelmi naptár. Oláh Miklós, pályadíjas mű (arcké-
képpel). — Báthory Miklós és Vác városa. — Erdély történelme
(folytatás). — Máthás János. — Egy Jász-halom síremléki felirata
a török világból. — Gróf Gvadányi József tábornoknak levelei
— VII. A természet mezeje. A természetes kertészet gyönyö-
rei- és kert-míveléséről. — Az állatok hangja.
— VIII. Művészet és ipar mezeje. Nők az ipar mezején. —
A Chemnitz szövészeti felsőbb tanintézet.
— IX. István bácsi a hazában és a nagy világban. Az esz-
tergoni új papnövelde (képpel). — István bácsi levele a hazai
tátozról (képpel). — A négy kantoni tó Helvetiában (három
képpel). — Byron hajótörése. Tengeri életkép.
— X. Tréfák mezeje. Paprikás versek. — Országos vásárok.
— Kamat-számítás új pénzben. — Cseledbért, árendát mutató tábla.
— Naptári értesítő. a (2—3)

Mint a legkitűnőbb óvszernek elismert korneuburgi marhapor

marhavész s marhabetegségek ellen

folyást friss és valódi minőségben kapható:

PESTEN: Török József gyógyszerárban, király-utca 7-ik sz. a., —
Thalmayer és társa, — Halbauer testvérek, — Glatz I. E.

BUDÁN: az udvari gyógyszerárban.

Aradon Probst J. E. Tones és Freiberg, — B-Gyarmaton Sippler testvérek, —
Brassóban Hesseimer J. L. és A., Gyertyánfy A. és fia, — Breznóban Jan-
Zörnlaib G., — Csaeczan Bentsáth Ferd., — Csakortyan Marosiutti örökösei, — Debre-
zenben Csanak és társa, — Dobslan Fischer E., — Estergomban Bierbrauer J. C., —
Egerben Steinhauser A. L., — Eszéken Deszathy István, — Ersekújvárról Jerfi A.,
— Ipolyságon Mikulási T., — Kassan Novelly A., — Komáromban Ziegler A. és fia,
— Körmöczön Ploy C., — Kézsmarkon Genersich A., — Nagybányán Smekal W. A.,
— Nagyváradon Kalovics Karácsony, — Nyíregyházán Matháidesz G. gyógyszer.,
— N-Tapolcsánban Pollák J., — Pécsen Herzog B., — Pozsonyban Scherz F.,
Wimmer J. és Hackenberger testvérek, — Pancsován Rauschan és fia, —
Rozsnyón Pó J. J., — Szépszent-Györgyön Kovács és fia, — Selmeczen Dimák J. E.
és Zelenka F., — Szilgyháron Koharits C., — Simándon Csiky M. gy., —
Sopronban Pachhofer L. és Müller, — Szegeden Aigner, — Sziszekben Wellenreiter A.,
— Tatan Hannel C., — Tisolczon Bukovszky A. L., — Török-Szent-Miklósan Hoffmann W.,
— Trencsenben Weiss L., — Ujvidéken Schreiber F., — Vag-Ujhelyen Bayerdorff L.,
— Veszpremben Tuszan Mayer, — Zimonyban Joannovits D. és fia uraknál. 803 (6—8)

Aradon Probst J. E. Tones és Freiberg, — B-Gyarmaton Sippler testvérek, —
Brassóban Hesseimer J. L. és A., Gyertyánfy A. és fia, — Breznóban Jan-
Zörnlaib G., — Csaeczan Bentsáth Ferd., — Csakortyan Marosiutti örökösei, — Debre-
zenben Csanak és társa, — Dobslan Fischer E., — Estergomban Bierbrauer J. C., —
Egerben Steinhauser A. L., — Eszéken Deszathy István, — Ersekújvárról Jerfi A.,
— Ipolyságon Mikulási T., — Kassan Novelly A., — Komáromban Ziegler A. és fia,
— Körmöczön Ploy C., — Kézsmarkon Genersich A., — Nagybányán Smekal W. A.,
— Nagyváradon Kalovics Karácsony, — Nyíregyházán Matháidesz G. gyógyszer.,
— N-Tapolcsánban Pollák J., — Pécsen Herzog B., — Pozsonyban Scherz F.,
Wimmer J. és Hackenberger testvérek, — Pancsován Rauschan és fia, —
Rozsnyón Pó J. J., — Szépszent-Györgyön Kovács és fia, — Selmeczen Dimák J. E.
és Zelenka F., — Szilgyháron Koharits C., — Simándon Csiky M. gy., —
Sopronban Pachhofer L. és Müller, — Szegeden Aigner, — Sziszekben Wellenreiter A.,
— Tatan Hannel C., — Tisolczon Bukovszky A. L., — Török-Szent-Miklósan Hoffmann W.,
— Trencsenben Weiss L., — Ujvidéken Schreiber F., — Vag-Ujhelyen Bayerdorff L.,
— Veszpremben Tuszan Mayer, — Zimonyban Joannovits D. és fia uraknál. 803 (6—8)

Aradon Probst J. E. Tones és Freiberg, — B-Gyarmaton Sippler testvérek, —
Brassóban Hesseimer J. L. és A., Gyertyánfy A. és fia, — Breznóban Jan-
Zörnlaib G., — Csaeczan Bentsáth Ferd., — Csakortyan Marosiutti örökösei, — Debre-
zenben Csanak és társa, — Dobslan Fischer E., — Estergomban Bierbrauer J. C., —
Egerben Steinhauser A. L., — Eszéken Deszathy István, — Ersekújvárról Jerfi A.,
— Ipolyságon Mikulási T., — Kassan Novelly A., — Komáromban Ziegler A. és fia,
— Körmöczön Ploy C., — Kézsmarkon Genersich A., — Nagybányán Smekal W. A.,
— Nagyváradon Kalovics Karácsony, — Nyíregyházán Matháidesz G. gyógyszer.,
— N-Tapolcsánban Pollák J., — Pécsen Herzog B., — Pozsonyban Scherz F.,
Wimmer J. és Hackenberger testvérek, — Pancsován Rauschan és fia, —
Rozsnyón Pó J. J., — Szépszent-Györgyön Kovács és fia, — Selmeczen Dimák J. E.
és Zelenka F., — Szilgyháron Koharits C., — Simándon Csiky M. gy., —
Sopronban Pachhofer L. és Müller, — Szegeden Aigner, — Sziszekben Wellenreiter A.,
— Tatan Hannel C., — Tisolczon Bukovszky A. L., — Török-Szent-Miklósan Hoffmann W.,
— Trencsenben Weiss L., — Ujvidéken Schreiber F., — Vag-Ujhelyen Bayerdorff L.,
— Veszpremben Tuszan Mayer, — Zimonyban Joannovits D. és fia uraknál. 803 (6—8)

Aradon Probst J. E. Tones és Freiberg, — B-Gyarmaton Sippler testvérek, —
Brassóban Hesseimer J. L. és A., Gyertyánfy A. és fia, — Breznóban Jan-
Zörnlaib G., — Csaeczan Bentsáth Ferd., — Csakortyan Marosiutti örökösei, — Debre-
zenben Csanak és társa, — Dobslan Fischer E., — Estergomban Bierbrauer J. C., —
Egerben Steinhauser A. L., — Eszéken Deszathy István, — Ersekújvárról Jerfi A.,
— Ipolyságon Mikulási T., — Kassan Novelly A., — Komáromban Ziegler A. és fia,
— Körmöczön Ploy C., — Kézsmarkon Genersich A., — Nagybányán Smekal W. A.,
— Nagyváradon Kalovics Karácsony, — Nyíregyházán Matháidesz G. gyógyszer.,
— N-Tapolcsánban Pollák J., — Pécsen Herzog B., — Pozsonyban Scherz F.,
Wimmer J. és Hackenberger testvérek, — Pancsován Rauschan és fia, —
Rozsnyón Pó J. J., — Szépszent-Györgyön Kovács és fia, — Selmeczen Dimák J. E.
és Zelenka F., — Szilgyháron Koharits C., — Simándon Csiky M. gy., —
Sopronban Pachhofer L. és Müller, — Szegeden Aigner, — Sziszekben Wellenreiter A.,
— Tatan Hannel C., — Tisolczon Bukovszky A. L., — Török-Szent-Miklósan Hoffmann W.,
— Trencsenben Weiss L., — Ujvidéken Schreiber F., — Vag-Ujhelyen Bayerdorff L.,
— Veszpremben Tuszan Mayer, — Zimonyban Joannovits D. és fia uraknál. 803 (6—8)

Aradon Probst J. E. Tones és Freiberg, — B-Gyarmaton Sippler testvérek, —
Brassóban Hesseimer J. L. és A., Gyertyánfy A. és fia, — Breznóban Jan-
Zörnlaib G., — Csaeczan Bentsáth Ferd., — Csakortyan Marosiutti örökösei, — Debre-
zenben Csanak és társa, — Dobslan Fischer E., — Estergomban Bierbrauer J. C., —
Egerben Steinhauser A. L., — Eszéken Deszathy István, — Ersekújvárról Jerfi A.,
— Ipolyságon Mikulási T., — Kassan Novelly A., — Komáromban Ziegler A. és fia,
— Körmöczön Ploy C., — Kézsmarkon Genersich A., — Nagybányán Smekal W. A.,
— Nagyváradon Kalovics Karácsony, — Nyíregyházán Matháidesz G. gyógyszer.,
— N-Tapolcsánban Pollák J., — Pécsen Herzog B., — Pozsonyban Scherz F.,
Wimmer J. és Hackenberger testvérek, — Pancsován Rauschan és fia, —
Rozsnyón Pó J. J., — Szépszent-Györgyön Kovács és fia, — Selmeczen Dimák J. E.
és Zelenka F., — Szilgyháron Koharits C., — Simándon Csiky M. gy., —
Sopronban Pachhofer L. és Müller, — Szegeden Aigner, — Sziszekben Wellenreiter A.,
— Tatan Hannel C., — Tisolczon Bukovszky A. L., — Török-Szent-Miklósan Hoffmann W.,
— Trencsenben Weiss L., — Ujvidéken Schreiber F., — Vag-Ujhelyen Bayerdorff L.,
— Veszpremben Tuszan Mayer, — Zimonyban Joannovits D. és fia uraknál. 803 (6—8)

Hitelintézet kölcsonöket,

uradalmak, községek, birtokosok, háztalajdonosok és mezői gazdák részére közvetítőleg eszközöl ki, az országosan engedélyezett biztosítókra kötelezett és váltó-törvényeszközleg bejegyzett

841 (4-4)

ügynökségi iroda
Pesten, városház-utca 1-ső szám alatt.

Első csász. kir. szab. Dunagőzhajózási társaság.

A személyszállító gőzösök

MENET RENDE

f. 1864. évi november 1-től a hajózás megszűntéig.

A Dunán.

Lefele:

Steinből Nussdorffra: minden páros számú napon 8 órák reggel.
Győről Pestre: minden páros számú napon 7 órák reggel.
Vácra: a helyi gőzzel naponta 8 órák reggel és a páros számú napokon 2 1/2 óra fél délután.
Bogdányról Szent-Endrére: naponta 1 1/2 órák délután.
Pestől Ráckevére és Tassra: naponta 2 1/2 órák délután.
Pestől Baja és Mohácsra: naponta, vasárnap kivételével, 7 órák reggel (november 16-tól kezdve hétfőn, szerdán és szombaton 7 órák reggel).
Pestől Eszék és Zimonyra: szerdán és szombaton 7 órák reggel.
Pestől Orsova, Giurgevo, Galacz és Konstantinápolyba: szerdán 7 órák reggel.
Zimonyból Orsova, Galacz és Konstantinápolyba: csütörtökön este, a pesti személyszállító-gőzös megérkezése után.
Orsováról Galacz és Konstantinápolyba: szombaton délután.

Fölfele:

Nussdorffról Steinba: minden páratlan számú napon 8 órák reggel.
Pestől Győrre: minden páratlan számú napon 7 órák reggel.
Pestől Vácra: a helyi gőzzel naponta 8 órák reggel és a páratlan számú napokon 7 órák reggel a győri hajóval.
Bogdányról Szent-Endrére: naponta 1 1/2 órák délután.
Tassról Ráckevére és Pestre: naponta 6 órák reggel.
Mohácsról Pestre: naponta, vasárnap kivételével, 3 órák délután (november 16-tól kezdve kedden, szerdán és pénteken 3 órák délután).
Zimonyból Eszék és Pestre: vasárnap 10 órakor délután (november 16-tól kezdve hétfőn és csütörtökön 8 órák délután).
Orsováról Zimonyba és Pestre: szombaton reggel (november 16-tól kezdve vasárnap reggel).
Galaczról Orsova Zimony és Pestre: kedden reggel.
Konstantinápolyból Galacz, Orsova, Zimony és Pestre: csütörtökön délután.

A pécsi vasut meneteti a személyszállító-gőzösök meneteivel Mohácsra visszafelé utazásukban.

A személyszállító-gőzösök megérkezése Pestre:

November 1-től 15-ig.
Győről: minden páros számú napon délután.
Mohácsról: hétfő kivételével minden nap délután.
Zimonyból: pénteken és kedden délután.
Orsováról: kedden délután.
Pesten, október 25-én 1864.

A főúrvivőség Magyarországon.

Folyó évi november 23- és 24-én

nagy állam-nyeremény-sorshuzás,

200.000, 100.000, 50.000, 30.000, 25.000, 20.000, 15.000, 12.000, 10.000, 6000, 5000 stb. nyereménnyel együtt. — E sorjátékok egész sorjegyek 6 fűzével, fél sorjegyek 3 fűzével, negyed sorjegyek 1 forint 50 krajczárral kaphatók. — A pénzeszeleket közvetlen alulírtokhoz intézendők. Játéktérvek és sorshuzási listák ingyen.

Schäffer Károly,

859 (2-4)

állam- és értékpapírok kereskedése majnai Frankfurtban.

A hatóságilag megvizsgált, s kitűnő hatósága miatt — gyomor-fájdalmakban — általánosan megpróbált s jókai elismert

GASTROPHAN,

megrendelhető Fűst J. gyógyszerész-szállító-főraktára által Prágában Schillinggasse Nr. 1044, és

PESTEN: Török József gyógyszerésznél a király-utczában 7-ik sz., és Wagner József-nél.

Egy üvege ára 70 kr., postai küldéssel 15 krral több.

Arad: Schwellegreber J., Debreczen: Rothschneck K., Karolyfőváros: Abegai V., Kassa: Eschwig E., Malacka: Köhl J., Mohács: Köhl A., Munkács: Gottler L., Nagy-Becskerek: Krieszhaber C., Nagy-Szeben: Zöhrer J. F., Pécs: Rech W., Pozsony: Schneberger D. és az irgalmasoknál, Ruma: Milutinovic S., Sastyn: Mike A., Siklós: Holnik F., Szekes-Fehérvár: Legmann S., Szathmar: Weis J., Szeged: Kovács A., Temesvár: Pecher J. C. és Solquier J. W., Tokaj: Krötzer A., Tolna: Schwarz M., Veszprém: Frömmel H.

842 (2-8)

Fogfájás ellen,

mely a fájalmat azon pillanatban csillapítja, „fog-gyapot” ajánl TÖRÖK JÓZSEF, gyógyszerész Pesten, a király-utczában 7-ik szám alatt. — Egy hüvelyi ára 20 krajczár. Postai küldéssel 10 krajczárral több.

851 (3-8)

POPP J. G., gyakorlati fogorvos,

cs. k. osztr. szab. és első amerikai s angol kir. szabad.

ANATHERIN-SZÁJVIZE

Bécsben, ezelőtt Tuchlauben 557. sz.

most: Stadt, Bognergasse 2-dik szám alatt,

a takarékpénztár állásában.

Egy üvege ára 1 ft. 40 kr., — göngyölés 20 kr.

Kapható Pest városa minden gyógyszerárán, valamint minden illatszerek-kereskedésben.

Cs. kir. legfelsőbb szab.

fogpasta.

Ára 1 ft. 22 kr.

FOG-ÓLOM.

Az odvas-fogak saját olmosására. — Ára 2 ft. 10 kr.

Növényi fogpor.

Papirtokban. — Ára 63 krajczár ausztr. érték.

Mintegy százízem évek hosszú során a fogak-szárjésekre nézve is mint legkitűnőbb épségben tartó szernek bizonyult be, s mint toletté-tárgy a magas s legmagas uraságok által egyiránt használtatik, nevezetesen pedig nagyteljesítésvi orvos, egyéniségek részéről számtalan bizonyítványok által — e szernek jellegessé igazoltatik, s tekintve, hogy Anatherin-szajvizem az utolsó nagy világkiállításán is kitüntetett, Angolországban kir. nagybirtokosai szabadalmakkal látották el, s a hamisítások ellen védelem, s Amerikában is hasonló kitüntetés s rendkívüli kedveltségben részesített, s a birodalom több előkelő hírlapi levelezések által megismertettet, — annál fogva annak további dícséretét fölöslegesnek tartom.

Kaphatók PESTEN: Török J. gyógyszerész urnál, király-utca 7. sz. — Unschild Ede urnál váci-utczában, — Scholz gyógyszerész urnál a „zent háromság”-hoz, — Leykauf testvér urnál, — Thalmeier és társa, — Lucif M. és Oszvald urnál, — BUDÁN: Bakacs Sándor udvari gyógyszerész — és Rath gyógyszerész urnál.

Almás: Beck M. — A. Kubin: Tiroler G. — Arad: Probst F. J., Szarka gyász. Tones és Freyberger. — Ar. Maróth: Pfeiffer J. — Baja: Michitsch és Herzog J., Herzfeld W. fia. — B. Csaba: Lacay J. gyász. — B. Gyarmath: Sippler testv. — Beszterce: Dietrich és Fleischner. — Balasfalva: Kovrig T. — Bellővár: Klebiovics gyász. — Bonyhád: Kramolin gyász. — Békéscsaba: Szekulics gyász. — Bőszörmény: Lányi gyász. — Brood: Angelo D. Cial. — Brassó: Fábik gyász. Antren G. és társa. — Jekelius gyász. — B. Kubin: Stojanovic J. — Besztercebánya: Gedulya A. gyász. — Eisnerth A., Novák F. T., Gollner gy., Puschmann F. — Buzlász: Rajnald J. — Baan: Buix Val. — Csongrad: Groszman J. — Csakornya: Kárási A. — Csakova: Wojnovits D. B. — Csacza: Eichwald M. — Debreczen: Beszlár gyász. — Csanak J. — Borsos F. gyász. — Dees: Kremer. — Déva: Popper M. — Dett: Büchler J. — Erzsébetváros: Schmidt A. — Eperjes: Zsembery J. — Eger: irgalmasok gyász. — Wessely gyász. — Eszék: Horning, Hallwoda E. S., Turner fia. — Karolyovics gyász. — Esztergom: Szerenstó M. — Bierbrauer J. — Ersekújvár: Fogl. Novák gyász. — Füzestfeld: Fegyőháza: Hoffo gyász. — Füzestfeld: Feyel E. gyász. — Glina: Haulik G. gyász. — Fehértótelep: Bositz, Popovits és társa. — Gyöngyös: Kern gyász. — Koczánovics gyász. — Gyula: Winkler E. F. és társa. — Győr: Kindermann. — Házfeld: Schnur J. — Telbisz. — Hógyész: Rausz. — Holles: Popper E. K. — Halas: Novák J. R. gyász. — H. M. — Varsahely: Wagner K. gyász. — Iglo: Tirschner G. gyász. — Ipolyháza: Sartorius gyász. — Jászberény: Uitz gyász. — J. Arokassallás: Major gyász. — Jolsva: Maletor A. gyász. — Jaska: Ody K. gyász. — Kreuz (Horvátország): Breyer J. és társa. — Karansebes: Stoisevits. — Kolozsvár: Wolf J. Khudy gyász. — Karvay J. — Komárom: Czigler és fia. — Belloin. — Kis-Marton: Kodolányi J. gyász. — Kőszeg: Kütel gyász. — Strehlen F. gyász. — Kassa: Imry, Eschwig, Quinsfeld. — Kalocsa: Beer L. — Kaposvár: Kohn J. — Kégl gyász. — Karolyfőváros: Ruzs J. — Wagner és Sándor gyász. — Karolyvár: Meder gyász. — Bonik. — Késarmat: Machleid gyász. — Keszthely: Singer M. — Kaproncza: Werti gyász. — Kis-Ber: Brindl G. gyász. — Kula: Radányi B. — Lengyeltelep: Simon J. és fia. — Lőse: Hermann G. S. — Baros. — Losonc: Bódy J. G. — Gody A. gyász. — Lugos: Schiesler F. — Kronetter gyász. — Léva: Bolemann E. gyász. — Lippa: Bann J. gyász. — M. Ovar: Czech. — Makó: Osofzky S. — Weil M. — Malacka: Röhlich gyász. — Mar. — Varsahely: Fogarasy D. — Bucher. — Mediasch: Folbert gyász. — Miskolcz: Bőszörményi gyász. — Spuller, Szabó gyász. — Mitrovitz: Zeiberger gyász. — Mohács: Kögl A. — Auber, Klüger. — Munkács: Tóth K. — Moor: Begna A. gyász. — M. — Sziget: Kibling P. — M. — Bród: Novák. — Nagy-Várád: Huzella M. — Jánky J. — Knorr F. — Nagy-Becskerek: Kellner gyász. — Haideg.

487 (11-12)

Minden hamisítások ellen tiltakozunk, s az üvegek körülírását szíves figyelembe venni kérjük.

Az általánosan kedvelt s orvosilag jóvá hagyott s megvizsgált

stajer növénynedv

mell- és tüdőbetegek számára.

Egy üveg ára 88 krajczár ausztriai érték.

Engelhofer izom- és idegessentiája.

Egy üveg ára 1 forint ausztr. érték.

Dr. Krombholz gyomor-liqueurje.

Egy üveg ára 52 krajczár ausztr. érték.

Dr. Brunn szájjvize (Stomaticon).

Egy üveg ára 88 krajczár ausztr. érték.

Folyvást egészen friss és legjobb minőségben kaphatók:

Török József, gyógyszerész király-utca 7-ik szám alatt, — Ebenführer A., Gyndele G., Gindrich J., Hausner F. L., Höfler unokái, Kindl és Fröhlich, Köhler E., König N., Oszeszky és Schiesler, Reitschman Ferenc, Szekes Eduard, Tobisch C., Tunner J., Vaghy K., Weiss F. urnakál. — Bakacs Lajos udvari gyógyszerész, Boor C., Brunner G. F., Steden J., Prohászka és Schwarzmayr urnakál.

A valódi stajer növénynedv egyedüli készítője Purgleitner J. Gréczenben kéri, hogy készítménye a kereskedésben ugyanezen nevezet alatt előforduló gyártmányokkal fel ne cseréltesék. — Továbbá:

Also-Lendvén: Kiss A. — Aradon: Tones és Freyberger. — Aszodon: Hannisch A. — Apatinban: Wény M., Weidinger S. — Aranyos-Maróthon: Samasa J. B. — Almás: Beck K. — Baanban: Sabinosky J. — Baján: Stern K. és Dietz és Michitsch St., Herzfeld fia. — Beregszász: Buzath gy. — Berettyó-Ujlakban: Savretti J. gyász. — Bezdán: Schulz E. J. — Beszterce-Bányán: Sztark S. — Besztercen: Kelp és társa, Dietrich és Fleischner. — Bialán: Knaus J. — Bonyhádon: Beck J., Schanta J. B. — B. Gyarmat Sippler testv. — Brassóban: Jekelius gyász. — Csaczen: Eichwald M. — Debreczen: Rothschneck Kolbenberger E., Nemetz J., Czanak J., Papp G., Borsosy. — Deesen: Szathmáry K. — Déván: Buchler A., Övics. — Diakovár: Bosniakovich. — D. Földvár: Timmer K. — Esztergom: Bierbrauer. — Egerben: Wessely gyász. — Eperjes: Zsembery J., Papp G. S. — Eszéken: Deszathy S. — Agirovich G. és Károlyovics gyász. — Felegyházán: Hunyady I. — Fiumében: Rigotti. — Fogarason: Schranz G. — Fehértótelep: Joannovics és Boschts. — Fehértótelep (Bánatban): Schmitz G. — Fehértótelep (Erdélyben): Barbulovics D. — Galanthán: Walland Tód. — Gyöngyösön: Koczánovics, Gyulan: Cászar K. — Győrött: Hergesell A. — Hadersdorban: Martinides. — Hradson: Beil J., Grigar F. — Hógyészen: Rausz St. öv. — Hollitson: Mühlbauer. — Hold-Mező-Varsahelyen: Wagner.

A stajer növénynedv fehér üvegekben árutatik, s felőlről kupalakban végződik, s önmellel, melyen (valamint az üvegekben) „Apotheke zum Hirschen in Gratz” és J. P. A. nyomat szemléltető, jól elárva, — különben függvényekkel s a készítő saját neve aláírásával vannak ellátva.

A legnagyobb vászonruha-raktárban

váci-utca,

„Ypsilantihoz” Pesten,

kaphatók a legolcsóbb árakon és legnagyobb választékban mindenféle fehérneműk férfiak, hölgyek és gyermekek számára,

ugymint:

20000 darabnál több férfi-ingek rumburgi vagy hollandi vászonból darabja 3 ft, 3 ft 25 kr, 3 ft 50 kr, 4 ft, 4 ft 50 kr, 5 ft, 5 ft 50 kr, 6 ft, 6 ft 50 kr, 7 ft, 8 ft, 10 ft, 12 ft.

10000 darabnál több színes férfi-ingek 1000 különböző mintában, régebbi mintája 2 ft, legújabb minták és legdivatosabb varrva 2 ft 50 kr, 3 ft.

Féher pamut madapolan férfi-ingek 1 ft 75 kr, 2 ft, 2 ft 50 kr, 3 ft, 3 ft 50 kr.

Férfi-katák vászonból, magyar vagy felmagyar mintára 2 ft, 2 ft 25 kr, 2 ft 50 kr, 3 ft, 3 ft 50 kr.

Női ingek rumburgi vászonból, simák 2 ft 50 kr, 3 ft, 3 ft 50 kr, 4 ft, 5 ft.

Női ingek rumburgi és hollandi vászonból hímzve 4 ft, 5 ft, 6 ft, 7 ft, 7 ft 50 kr, 8 ft, 9 ft, 10 ft, sveiczi és francia mellustrával 4 ft, 4 ft 50 kr, 5 ft, 5 ft 50 kr, 6 ft, 7 ft.

Fü-üvege vászonból 4 éves 1 ft 80 kr, 2 ft 10 kr, 6 éves 1 ft 85 kr, 2 ft 40 kr, 8 éves 2 ft, 2 ft 45 kr, 10 éves 2 ft 10 kr, 2 ft 65 kr, 12 éves 2 ft 40 kr, 2 ft, 90 kr, 3 ft 50 kr, 14 éves 2 ft 65 kr, 3 ft 15 kr, 4 ft 20 kr, 16 éves 3 ft, 3 ft 50 kr, 4 kr, 4 ft 50 kr.

Színes fü-üvege 4 éves 1 ft 25 kr, 6 éves 1 ft 40 kr, 8 éves 1 ft 55 kr, 10 éves 1 ft 75 kr, 12 éves 2 ft, 14 éves 2 ft 10 kr, 16 éves 2 ft 20 kr.

Mindenféle téli alsó mellények, nadrágok, harisnyák és egyéb téli czikkék férfiak és hölgyek számára nagy választásban.

Főruktára a legjobb 3/4 és 5/8 méretű amerikai krinolinoknak fehér vagy hamuszín darabja 2 ft 50 krtól 6 ft-ig, vörös 5 ft-től 8 ft-ig.

Színes alsó szoknyák legdivatosabbak, darabja 6 ft, 7 ft, 8 ft, 7 ft, 50 kr. — Ferstl orvos tyukszem-irtószere egy üvege 50 kr.

Es sok egyéb kész fehérnemű czikkék, melyekről az árjegyzék kívánatra bérmentesen elküldetik.

Továbbá ajánljuk nagy raktárunkat rumburgi, hollandi, irlandi, kreasz- és bőrvászonban a legolcsóbb ári árakon.

Vászonsebekendők: tuccatja 3 ft, 3 ft 50 kr, 4 ft, 4 ft 50 kr, 5 ft, 5 ft 50 kr, 6 ft, 7 ft 50 kr, 8 ft, 9 ft, 10 ft, egész 20 ft-ig.

Törökzökök: tuccatja 6 ft, 6 ft 50 kr, 7 ft, 8 ft, 8 ft, 16 ft-ig.

Színes agyi kanavász vége 9 ft, 10 ft, 11 ft, 12 ft, 13 ft, 16 ft-ig.

Valóságos vászon-asztalnemű.

Asztalkendők: tuccatja 5 ft 30 kr, 6 ft 20 kr, 6 ft 60 kr, 7 ft 50 kr, 8 ft, 9 ft.

Abrosok minden nagyságban hat személytől 24-ig. Asztali készletek 6, 12, 18 és 24 személyre. Legjobb minőségű kötő-czéma csomója 1 ft 20 kr, és 1 ft 60 kr.

Nagy választás ággyterítők, pique és tricot-paplanokból, kavés-kendőkől és minden e nembe vágó czikkékből.

Raktárunkban vett czikkéknél nagy előnyül szolgál az, hogy minden megvett, az árjeggyel ellátott czikk 14 nap alatt nemcsak kicserélhető, hanem egyszerűen ki nem elegendi esetben az ár vissza is adatik.

Szállítás minden irányban, az ár előleges beküldése mellett vagy utána, gyorsan és legjobban eszközölhetők, ugyazinté mindennemű megrendelések musta- ról leghamarabb elkészíttetnek.

785 (7-8)

Kollárits József és

Stein János

kiadásában Kolozsvárt megjelent, s minden hazai könyvtárnál kaphatók:

IZIDORA DALAIBOL.

Ára csinosan fűzve 60 krajczár. Diszesen kötve 1 forint 60 krajczár.

RÓMA

és a római birodalom története.

LAMÉ FLEURY után SZABÓ GYÖRGY.

Két kötet. Ára 2 forint.

Szünnapi kirándulás

Erdély nyugati hegyei közé.

Honunk ifjúsága számára írta Ompolyi. — Öt tájképpel.

Ára 60 krajczár.

Az osztrák

birodalom államtan kézikönyve.

Különös tekintettel a magyar korona országaira a legújabb statisztikai adatokkal. Röviden összeszedte REISENHOFER RUDOLF.

Ára 1 forint

Az erdélyi muzeum-egylet EVKÖNYVEI.

Tizenhat képtáblával. — III. kötet. — I. füzet.

Szerkesztette BRASSAI SÁMUEL.

Ára 2 forint 50 krajczár ausztriai értékben.

848 (3-3)

